

ЕКСПРЕСИВНИ ЕЗИКОВИ СРЕДСТВА В БЛОГОВЕ НА ЖУРНАЛИСТИ¹

проф. д.ф.н. Калина Лукова, доц. д-р Веселина Ватева
Бургаски свободен университет

EXPRESSIVE LANGUAGE MEANS IN JOURNALISTS' BLOGS

Prof. Kalina Lukova, D. Sc., Assoc. Prof. Veselina Vateva, Ph.D.
Burgas Free University

Abstract: *The study focuses on the expressive language means in the blogs of famous Bulgarian journalists.*

The first part discusses the phraseologies in the blog of Veselina Sedlarska and the phraseologies and occasionalisms in the blogs of Dr. Filipov, Ivo Indzhev and Lyuben Dilov, Jr. The subject of research are texts from 2018. The phraseological locutions are analyzed from the point of view of the changes made therein by the authors compared to their vocabulary form. Their semantics and expressive effect are explained.

Analyzed are the ways of word formation used for the creation of occasioanlisms. It is rarely only one way, more often there are two or three ways used in combination. The semantics of each of the author's neologisms is explained.

The second part of the study encompasses a corpus of quotations, excerpted from the blogs of Ivo Indzhev, Veselina Sedlarska and Lyuben Dilov, Jr. in Facebook for the period January – September 2018. Three types of analysis are used – quantitative, qualitative and comparative. As a result of the research stylistic means characterizing the authors' styles were identified. The stylistic similarity between the bloggers is commented throughout the comparative analysis, as well as the individual differences. The parallel presence of these blog styles is problematized also in the aspect of their strong impact in social media and online communication.

Key words: *blog, authors' styles, social media, online communication, phraseological locutions, comments, occasioanlisms*

Студията е разработена по проект „Българският език в социалните медии“ на Бургаския свободен университет, финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на МОН.

В последните години особено се засилва влиянието на социалните медии като източник на информация и като средство за общуване между хората. Това въздействие се дължи на по-голямата свобода на словото, която имат журналистите в тях, на възможността да изказват по-категорично личното си мнение, особено в своя блог.

Освен това се създават условия за контакт и обратна връзка с читателите, които стават активни участници в комуникацията със своите коментари и оценки.

¹ Студията е разработена по проект „Българският език в социалните медии“ на Бургаския свободен университет, финансиран от фонд „Научни изследвания“ на МОН. The article is written as a part of the project „Bulgarian Language in Social Media“, funded by the National Science Fund of Bulgaria (BNSF)

Според И. Мавродиева блогите са динамично развиваща се и утвърждаваща се социална медия с все по-засилващо се присъствие във виртуалното пространство. Българската блогосфера не е проучена подробно, макар че има ограничени изследванията за блогите в България (Мавродиева 2011(a), и почти никакви за особеностите на техния език.

Хр. Проданов посочва следните тенденции в развитието на съвременната журналистика. „С възхода на блогите постепенно започва да отслабва предходната власт на журналиста и журналистическата професия, на традиционните журналистически институции. Затова по-прозорливата и отворена за промените част от журналистите търси спасение от тази ситуация в създаване на собствени блокове, на които разгръща индивидуална журналистическа дейност. Нещо повече, това благоприятства възможностите за нарастване ролята на индивидуалната марка (branding) в журналистиката. В досегашната традиция вестникът, списанието, телевизионният канал с името и престижа си са гаранция за качество, привличащо потребители на съответната информация. Интернет допринася за това известните журналисти, към които има значително доверие, да се превърнат сами по себе си в марка за качество със своите имена, без да се нуждаят зад гърба си да имат вестник или списание“ (Проданов, 2012: 268).

И. Мавродиева подчертава, че блогърите представят позиции, мнения и оценки, правят коментари по актуални и значими теми. Според нея журналистите, които блогват, са едни от най-добрите блогъри в България. Авторката обобщава, че тези журналисти „адаптират опита и компетентностите си към един нов тип писане, а верооятно и осмислят развитието на т. нар. онлайн журналистика, която не е хомогенна и е в процес на създаване и утвърждаване“ (Мавродиева, 2011(б)).

Според М. Попова „самата същност на блогите предполага журналистическо писане, отговаря на вече установения модел на създаване и възприемане на журналистическата информация, на аспектите на медийното въздействие, респективно на медийната манипулация [...]В това отношение писането за блог е смесица от литература и журналистика – доколкото съдържа личностния елемент, персоналната гледна точка и цели предаването и разпространението на информация“ (Попова, 2011(б)).

Хр. Проданов отбелязва, че „докато професионалният журналист трябва да остане неутрален, да разгледа проблема във всички негови аспекти“, то блогърът изразява само своята гледна точка и много рядко и гледната точка на другите. Авторът акцентира още и върху това, че блогърите често предлагат алтернативни и новаторски позиции и информация, които трудно могат да бъдат намерени в традиционните медии (Проданов, 2012:26).

Подобно мнение изразява и М. Попова, като изтъква, че „журналистите възприемат блогите като алтернативен канал на информация, където се чувстват по-свободни в изразяването на личното си мнение“. Авторката доразвива тезата си в уточнението, че техните блокове не са просто алтернативен канал за журналистическата им дейност, а „реално средство да демонстрират позицията си, без да правят компромис със своята съвест и професионални принципи“ (Попова, 2016).

Като представя едни от най-популярните имена на журналисти блогъри, Методиева оценява най-високо достойнствата на личния блог на Иво Инджев и го определя като „гражданска и социална медия от нов тип“. (Мавродиева, 2011(a)).

Иван Вълчанов обръща специално внимание върху факта, че премиерът Бойко Борисов е съобщил решението на МС за прекратяването на проекта АЕЦ „Белене“ първо на блогъра Иво Инджев. Като анализира причините, поради които премиерът не е избрал официалните медии, авторът заключава, че „с това действие Борисов пра-

ви нещо далеч по-значимо от медийна гледна точка от простото съобщаване на новина – той легитимира блога на Иво Инджев като качествен и надежден източник на информация. В случая блогът действително е използван като медия, и то облагодетелствана първа да съобщи тази така важна новина“ (Вълчанов, 2012).

Първа част

В първата част на студията се разглеждат фразеологизмите и оказионализмите в коментарни текстове на журналисти, отпечатани в различни социални медии. Текстовете са от 2018 г. (януари – септември) и включват публикации в личните блогове на Иво Инджев и Любен Дилов-син; статии на Веселина Седларска и д-р Тони Филипов в Reduta.bg през Facebook.

I. Фразеологизми

Текстовете на разглежданите журналисти се отличават с ярка експресивност, образност, смислови трансформации, за което на лексикално равнище допринасят с преносното си значение и множеството фразеологизми. Те ще бъдат анализирани от гледна точка на промените, които правят в тях авторите, в сравнение с речниковата им форма, така че се създават техни разновидности.

В теоретичния увод към Фразеологичен речник на българския език К. Ничева, С. Спасова-Михайлова и Кр. Чолакова характеризират фразеологичната единица като самостоятелна езикова единица със свои специфични признаци: сложна, разделно оформена структура, образувана от две или повече лексеми; единно, цялостно значение, възникнало от семантичното преобразуване на съставлящите го елементи, чието значение повече или по-малко се е десемантизирано; емоционално-експресивна оцененост (Ничева и др., 1974-75).

Т. Бояджиев анализира по подобен начин значението на фразеологизмите – „Фразеологичното значение не произтича пряко от предметно-логическите връзки на думите в словосъчетанието. То е цялостно и своеобразно тяхно преосмисляне по преносен път, съчетано с експресивност. Фразеологизмите не се създават, за да назоват пряко нещата, а за непосредствената им оценка – да изразят чувствата на говорещия и стремежа му към образна мисъл (Бояджиев 2002:314).

Това са определящите признаци на фразеологичното значение и според В. Вълтов. „Ако лексемата е езиков знак от номинативен тип, т.е. знак, който пряко замества и представя предмета, то фраземата е езиков знак, получен чрез трансформация и комбиниране на лексемите не за да се постигне номинация, а да се изрази оценъчно, експресивно-образно, емоционално, модално или др. тип отношение към определящата реалия (Вълтов 1998:290).

Т. Бояджиев посочва, че вариантите на фразеологизмите могат да бъдат лексикални – чрез замяна на една дума с друга; парадигматични – чрез граматически изменения на компонентите; синтактични – чрез промени в словоредата или съкращаване (Бояджиев 2002: 307-309). Авторът обръща внимание върху факта, че в публицистиката и в художествената литература фразеологизмите много често се актуализират и се променят чрез индивидуална обработка, осъществена по пътя на замяна на една дума с друга, контаминация на фразеологизми, разлагане на компонентите им (Бояджиев 2002: 332).

Във връзка с най-важните черти на публицистичния стил, експресията и стандарта, Ант. Замбова изтъква, че „на лингвистично равнище конкретните езикови единици, в които непосредствено се реализира съчетанието на тези две свойства (експресия

и стандарт), са фразеологизмите и неслучайно те са толкова типични за журналистическия дискурс, като напоследък употребата им в нашата популярна преса видимо се разширява и разнообразява” (Замбова 2000, с.90-91).

Хр. Станева отбелязва, че в публицистичния стил „фразеологичната единица твърде често е поставена в такъв стилистичен контекст, в който тя се преобразува, става неологизъм, преосмисля се семантично чрез промяна на структурната ѝ организация, чрез включване на нови думи, съкращаване, контаминация, преосмисляне, промяна на словореда и др.” (Станева 2001).

А. Ценкова отделя два типа функциониране на фразеологичната единица: „1) без изменение на тяхната семантика и структура (узуална употреба), 2) с изменение на семантиката и структурата им (оказионална употреба)”. Авторката класифицира прийомите за трансформация на фразеологичните единици на две групи: „1) структурно-семантически прийоми, когато се нарушава формата на фразеологизма и това засяга и неговото съдържание, 2) семантически прийоми, когато компонентният състав остава непроменен” (Ценкова 1995).

Л. Цонева отбелязва важното място на фразеологията за осъществяване на езиковата игра в съвременния публицистичен стил. Тя характеризира преобразуванията на фразеологичната единица по отношение на нейната структура и на семантиката ѝ. Измененията в структурата според авторката могат да бъдат: разширяване или съкращаване на състава ѝ, замяна на едни компоненти с други, контаминация на две фразеологични единици. Промените в семантиката са по-сложни и могат да се основават на разлагане на фразеологизма (един от компонентите му е употребен в свободно значение, в контекста е използвана близка по значение дума, вмъкнато е определение към негов компонент) (Цонева 2002: 126-131).

В нашето изследване сме предложили следната класификация на фразеологизмите: 1) речникови фразеологизми (без промяна на речниковата им форма); 2) оказионални фразеологизми: а) претърпели лексикални промени; б) претърпели парадигматични промени; в) претърпели лексикални, парадигматични промени, разлагане на компонентния състав, обединяване на два фразеологизма. Фразеологизми, които да са резултат само от синтактични промени, не бяха открити.

1. Речникови фразеологизми

Много рядко авторите използват фразеологизмите без промяна в структурата или в семантиката им, като ги вмъкват в своя текст с тяхната речникова форма.

Дори хората, които са гола вода, под водата изглеждат достолепни, тържествени и важни. Движенията им са изпълнени със смисъл и съдържание. Потъванията и изплуванията са еднакви философски категории под водата, а нормалното състояние на тялото и душата е реенето (dilov.info/ 3.05.2018). Плаши гаргите по изпитаната формула да може да каже, че е познал, ако не дай си боже се окаже прав или, че е предупредил навреме и благодарение на това най-лошото не се е случило (ivo.bg/2018/04/03). Явно от „умрял писмо”, т.е. проява на интерес от дъното на световната класация по медийна свобода, няма да получим (ivo.bg/2018/05/12). При цялата привидна караница между двама водещи претенденти за „народната любов” в българската политика, каквито са президентът Румен Радев и премиерът Бойко Борисов, по най-важния въпрос за профилираната като троянски кон на Кремъл България двамата явно си сътрудничат (ivo.bg/2018/05/21). Борецът срещу „гейполитиката” Сидеров се качи на главата на „геополитика” Борисов (ivo.bg/2018/07/25/). В един момент обаче – ни в клин, ни в ръкав – сега пък по рецептата „манджа с грозде“, – се появява изречението:

„Народният съд от 1945 г. е едно необходимо и неизбежно военновременно правосъдие.“ ([facebook.com/REDUTA.BG/15.02.2018](https://www.facebook.com/REDUTA.BG/15.02.2018) (В. Седларска). Има неща, които в политиката са като две и две четири, ако си консерватор, социалист, либерал, националист и т.н. ([facebook.com/REDUTA.BG/15.02.2018](https://www.facebook.com/REDUTA.BG/15.02.2018) (В. Седларска).

2. Оказионални фразеологизми

а) Фразеологизми с лексикални промени – в тях авторът замества една дума с друга или допълва компонентния им състав с нови лексеми. В някои фразеологизми има и граматически промени, но тъй като те са съчетани с по-значителни лексикални изменения, ще ги включим в тази група.

Специализираната прокуратура не от скоро се слави с **изящството на слон в стъklarски магазин** (dilov.info/20.04.2018) (вм. *Като слон в стъklarски магазин*). (Добавената дума *изящество* назовава признака, въз основа на който е създадено сравнението, като засилва ироничното и критичното звучене.) *Но че една коза не струва 130 лв., колкото е готова да плаща държавата за убитите като предпазна мярка животни е истина. Разбира се, истина е също така, че в дън горите Странджански магията на застрахователното дело все още не е достигнала...* ([dilov.info/ 21.07.2018](http://dilov.info/21.07.2018)) (вм. *В дън гори тилилейски*). (Замаяната на определението *тилилейски* със *странджански* локализира действието, свързано с анализирания проблем.) *Иначе казано, раздуването на досието ми и употребата му срещу мен от всеки, който няма аргументи в спора с онова, което пиша и говоря, ме легитимира в очите на хората, способни да отсяват плявата от зърното и без указанията на политиците* (ivo.bg/2018/04/05) (вм. *Отделям зърното от плявата*) (Във фразеологизма е осъществена замяна и разместване на думи, освен това са добавени нови лексеми, което внушава чувството на респект от страна на Иво Инджев към хората със собствено мнение и реална преценка на фактите.) *Какво друго му остава, освен да се бори за мир и да гледа да нахрани руската мечка с нови договори за военно сътрудничество, за да не я гневи. Така постига ефекта на „и мечката сита, и властта цяла“, пък и т.н. опозиция ръкопляска* (ivo.bg/2018/04/12) (вм. *И вълкът сит, и агнето цяло*) (Чрез замяна на лексеми във фразеологизма журналистът изразява критичното си отношение към външната политика на премиера Борисов, свързана с Русия). *За разлика от ударите на САЩ, Великобритания и Франция, отложени достатъчно дълго, за да накарат сирийските управници да се крият в миша дупка (руснаците наричат мечката на галено Миша). Бомбардировките се състояха въпреки ръмженето на руската мечка, че едва ли не няма да допусне това да стане* (ivo.bg/2018/04/14) (На основата на фразеологизма *Крия се в миша дупка* авторът създава нов фразеологизъм с различна семантика, която сам ни обяснява. Чрез езикова игра с думата омоним *миша* от галеното име на Михаил Медведев се внушава несъгласие с руската политика). *За жалост не малцинството от българите, несъгласни един зле образован популист да определя тона за песен в страната (и посоката ѝ за развитие). [...] И как ще му накривят капата някакви си музиканти?* (ivo.bg/2018/04/28) (вм. *Давам тон (в живота)* и *Ще ми накриви шапката*). (В първия фразеологизъм чрез замяна и допълване на думи не само се променя семантиката му, която се свързва с политическата ситуация, но и чрез лексемите в скоби се достига до снемане на преносното му значение. Във втория фразеологизъм е употребена разговорната дума *капа* и в резултат на създаденото разностилие се изразява ирония.) *И футболът в България играе по свирката на Путин* (ivo.bg/2018/05/10) (вм. *Играя по свирката на някого*). Това инфантилно заявление на Инфантиньо го

направи за смях или за срам. Въпрос на информираност (ivo.bg/2018/07) (вм. *Правя някого за смях*) (трансформации чрез допълване на думи). *Борисов отново ухажда Нинова като слон в бесепарски магазин (ivo.bg/2018/08/07)*. (Замяната на лексемата *стъкларски* с *бесепарски* насочва вниманието към характеристика на обекта по партийна принадлежност.) *И се обажда човекът на още няколко човеци да ги мотивира да се строят в марша. Това направи БСП със своето обръщение – с едната ръка удари плесница на участниците, с другата подтикна колебаещите се да станат участници. На това му се вика и вълкът сит, и председателството изядено (facebook.com/REDUTA.BG/15/02/2018/(В. Седларска)* (вм. *И вълкът сит, и агнето цяло*). (Чрез замяна на лексемите във втората част на фразеологизма журналистката внушава идеята, че с действията си БСП е навредила върху имиджа на страната ни по време на председателството на Съвета на ЕС.) *От пресцентъра на ЕК обясняват, че г-н Юнкер страдал от ишиас и затова ходел на ебем страна с прикляквания. Не бих искал да реагирам остро на нещо толкова тъпо. Ще кажа само, че това е удар под интелекта (facebook.com/REDUTA.BG/ 13/07/2018 (Т. Филипов)* (вм. *Удар под кръста*). (Чрез замяна с лексемата *интелект* журналистът изказва мнението си, че дадената информация е недостоверна.) *От 2009 г. започна атомна драма на Борисов. Ама драма да видиш, Хамлет рязна да яде...(facebook.com/REDUTA.BG/22/05/2018 (Т. Филипов)*. (Фразеологизмът е допълнен с името на известния литературен герой Хамлет с цел да се иронизира поведението на премиера Борисов като колебливо, нерешително при реакцията му по конкретния проблем.)

б) Фразеологизми с парадигматични промени – при тях в някои думи има граматически изменения.

Извън шегата, досадата на Борисов към вътрешните крамоли в България издава, че никак не му е до тях, а главата му гори от съвсем друг калибър задачи и проблеми (dilov.info/ 23/02/2018) (вм. *Главата ми гори*) (промяна на притежателното местоимение по лице). *Във Варна ще се говори уж за бежанци, за компенсации, може би за Южен поток, дори. Но през цялото време ще става дума за Турция и Сирия. И българският премиер изобицо не плаши гаргите, като казва, че сме в навечерието на война (dilov.info/ 22/03/2018)* (вм. *Плаши гаргите*) (промяна на глагола по лице и е в отрицателна форма). *А който е недоволен от това, да се оплаче на арменския поп – Армения и без това е руска военна база, да видим какво ще постигнат жалбоподателите пред арменския поп (или тв водещ) (ivo.bg/2018/01/07)* (вм. *Оплачи се на арменския поп*) (промяна на глагола от проста форма за повелително наклонение, 2 л.ед.ч. в сложна форма за императив, 3 л. ед.ч.). *Информацията, която ползвам за този кратък коментар, е предоставена за публично ползване изцяло от засегнатата страна. И ни най-малко не я изкривявам, а я онагледявам с „техните камъни, по тяхната глава”(ivo.bg/2018/05/15)* (вм. *С твоите камъни, по твоята глава*) (промяна на притежателното местоимение по лице и число). *Основната идея на Борисов беше да натрие носа на конкуренцията си в състезанието по популизъм с БСП [...] (ivo.bg/2018/05/16)* (вм. *Натривам носа на някого*) (промяна на глагола по вид и лице). *Ти, читателю, ходиш ли на гости без покана, при това с официално разгласена цел да заздравии връзките си с домакините, освен ако не ги смяташ за безгласни букви, от които нищо не зависи? (ivo.bg/2018/07/04)* (вм. *Безгласна буква*) (промяна на съществителното и прилагателното име в множествено число). *Истанбулската конвенция разби на пух и прах представите за ляво и дясно в политиката, за подкрепяни ценности, за международно сътрудничество.[...] И тъй като тук БСП тръгна на нож срещу своите колеги по идеология в Европа, как-*

то и срещу своя бивш лидер и сега водач на европейските социалисти Сергей Станишев, Корнелия Нинова измисли творчески изход от ситуацията. Референдум. С други думи, съжалявам колеги от ПЕС и ти, драги Сергей, но народът така реши. **Това би било хвърлен спасителен пояс** и към ГЕРБ, които се чудят как да отменят ангажимента с конвенцията, но приемането му няма да е толкова лесно, колкото на ГЕРБ вероятно им се иска. ([facebook.com/REDUTA.BG/](https://www.facebook.com/REDUTA.BG/) 25.01.2018 (В. Седларска) (вм. Разбивам на пух и прах; Тръгвам на нож; Хвърлям спасителен пояс) (В първите два фразеологизма има промяна на глагола по време, а в третия е употребено минало страдателно причастие от съответния глагол. Съчетаването на трите фразеологизма в този текст го прави особено въздействащ и емоционален.) **Кое то ни повече, ни по-малко означава, че с едната ръка правителството стира марша, а с другата сочи накъде да марширува. А тези, които ги удариха с една ръка и подкрепиха с другата, си измиха ръцете** ([facebook.com/REDUTA.BG/15/02/2018](https://www.facebook.com/REDUTA.BG/15/02/2018) (В. Седларска) (вм. Измивам си ръцете) (промяна на глагола по време, лице и число). **Новината за 10-процентното увеличение на бюджетните заплати дойде като гръм от ясно небе** на вече почти стъкмения бюджет за следващата година ([facebook.com/REDUTA.BG/](https://www.facebook.com/REDUTA.BG/) 18.09.2018 (В. Седларска) (вм. Гръм от ясно небе) (замяна на неопределената форма на прилагателното име с определена форма). **Ако трябва да определим накратко проекта АЕЦ „Белене“, можем да кажем, че много далавери видяхме през годините на демокрацията, но „Белене“ води хорото, далаверата на века!** ([facebook.com/REDUTA.BG/22.05.2018](https://www.facebook.com/REDUTA.BG/22.05.2018) (Т. Филипов) (вм. Водя хорото) (промяна на глагола по лице). **Защото ние не правим никакви крачки нито в последния, нито в предпоследния момент. Ние седим като магаре на мост** ([facebook.com/REDUTA.BG/10/05/2018](https://www.facebook.com/REDUTA.BG/10/05/2018) (Т. Филипов) (вм. Седя като магаре на мост) (промяна на глагола по число).

в) Фразеологизми, в които са комбинирани различни промени – тези фразеологизми са най-оригинални, те се отличават значително от речниковата си форма. При тях се комбинират лексикални и парадигматични промени, лексемният им състав се съкращава, разлага се на части, допълва се с много нови думи или се обединяват няколко фразеологизма.

Текстовете на Иво Инджев са най-богати на фразеологични словосъчетания в сравнение с другите изследвани автори. Той създава оригинални трансформации на фразеологизмите, които понякога само с една дума напомнят за речниковото значение, което е значително преосмислено чрез сложни асоциации, свързани с политически личности или събития.

През изминалата 2017 г. в периферията на общественото внимание остана приплъзването на Борисов и производните му по властова линия „величини“ към позицията на някои чернеици в отделни аспекти централно и източноевропейски овце от европейското стадо (ivo.bg/2018/01/07) (Текстът привлича вниманието с майсторското вплитане в него само на намек за фразеологизма *Черна овца*. Прилагателното име е заменено със сегашно деятелно причастие (*чернеици*), чрез което се намалява силата на признака, прибавени са и думите *в отделни аспекти*, които ограничават отрицателните характеристики; конкретизация на обекта се постига с прилагателното *източноевропейски*). *Днес тези настроения изчезнаха като вода в пустинята на завърналата се обществена апатия, която при комунизма беше постигната от чувството на безсмислие да се рита срещу режима и ръжена* (ivo.bg/2018/01/30) (вм. *Срещу ръжен не се рита*) (Добавянето на няколко лексеми, съчетано с граматическа промяна на глагола в положителна форма, обяснява образно

причините за обществената апатия при комунизма). *Български проблем обаче е фактът, че с нашите русофилски камъни продължават да ни замерят самите руснаци и да затискат истината за събитията преди 140 години като процес, подбуден от Априлското въстание, от който Русия се възползва, за да опакова мотивацията си в реториката на „освобождението”, стремейки се към своята приоритетна цел за реванш спрямо Турция в отговор на загубената Кримска война 20 години по-рано (ivo.bg/2018/03/03)* (вм. *С моите камъни по моята глава*) (Втората част от фразеологизма е съкратена, добавени са нови думи, чрез което журналистът внушава несъгласието си с тълкуването на някои събития от нашата история от страна на Русия).

Иво Инджев много често вмъква в текстовете си фразеологизма *Троянски кон*, определяйки положението на България по отношение на Русия. *Особено трябва да сме щастливи, че 400 000 хиляди руснаци имат втори дом в България. Старата новина беше потвърдена от Ангелкова от Москва – за всеки случай, ако някой още не е разбрал, че Дядо Иван не просто е дошъл, а направо се е преселил в търбуха на троянския си кон – този път без конница и танкове (ivo.bg/2018/03/11)*. (В този авторски фразеологизъм речниковата форма е значително обогатена с нови лексеми, метафорични образи и така се създава представата за масовото заселване на руснаци у нас.) *За да бъде полезен за Кремъл Борисов трябва преди всичко да държи българския троянски кон вързан на яслата в НАТО и ЕС. Не да изрита със своите копита руски шпиони, а да шпионира в полза на Москва (ivo.bg/2018/03/30)* (Фразеологизмът отново е разширен с много думи в преносно значение, дори е развит в ново изречение, което допълва семантиката му и така възниква нов преосмислен образ. Чрез този окازیонален фразеологизъм Иво Инджев разкрива неодобрението си по повод решението на българското правителство да задържи руските дипломати.)

Единственото обстоятелство, което оневинява лудостта на лудия в този случай е известната максима, че не е луд онзи, който яде зелника, а онзи, който му го тика в устата. Каракачанов е възпитан джентлемен и не би говорил с пълна уста. Затова премълча заплахата на Путин и презрителното му подмятане, че България никога не би свалила руски самолети, ако решат да прелетят над българска територия без разрешение (ivo.bg/2018/03/31) (вм. *Не е луд онзи, който яде зелника, а онзи, който му го дава*). (Фразеологизмът е в центъра на цялостен текст, смисловите връзки в който се основават върху семантиката на устойчивото словосъчетание. Самият фразеологизъм е претърпял лексикални промени във втората си част чрез замяна и добавяне на думи – разговорната лексема *тика* създава усещане за разностилие и изразява неодобрението на автора. Останалите изречения в текста съдържат думи, които имат общи семи с тези от фразеологизма – *лудостта на лудия, не би говорил с пълна уста*.) *Омерзението пълзи масово и по отношение на средствата за масово заблуждаване изобщо, чиято несвобода удари историческото дъно в класиците на международните мерители на свободата на словото в България (ivo.bg/2018/04/09)* (вм. *Удрям дъното*) (Във фразеологизма има и парадигматични промени, но по-съществени са лексикалните – допълване с нови думи, между които се открояват с атрактивността си два окازیонализма: *несвобода* и *мерители*. Журналистът изразява мнението си, че липсата на свобода на словото в България вече може да се определи като исторически проблем поради своята дълготрайност.) *Критиците на проекта на практика съдействаха на противника, съгласявайки се да го принизят на битово ниво от гледна точка на мислещата част от аудиторията, на която*

*беше сервирано обичайното меню от кръчмарски сметки без кръчмаря, вместо да се засегнат въпроси като заплахата да имаме още една руска ядрена база на наша територия (ivo.bg/2018/06/08) (вм. Права си сметката без кръчмаря) (Глаголът от фразеологизма е съкратен. Добавени са лексеми, които не само разширяват израза, но и създават въздействащ образ, чрез който авторът внушава неодобрението си към проекта „Белене“ и към тактиката на някои негови критици.) По-нататък в текста откриваме друг фразеологизъм, доразвиващ идеята на Иво Инджев за проруския характер на проекта: **Днес паякът на „коалицията Белене“ е властелин в царството на дезориентираните насекоми. Изтъкал си е мрежите за лов на „мухи без глави“ сред лековерната част от българската фауна с помощта на контролираната от властта проруска пропаганда и може да си позволи да хитрува тактически (ivo.bg/2018/06/08) (вм. Като муха без глава) (допълване с нови думи и парадигматични промени). Притихналите в очакване български русофили така и не посмяха да заемат критична позиция срещу изстъпленията на Ердоган срещу демокрацията, ръководейки се от принципа, че срещу Реджеп не се рита, щом батюшката от Кремъл го прегръща (ivo.bg/2018/06/23) (вм. Срещу ръжен не се рита) (Във фразеологизма прави впечатление играта на думи пароними – ръжен/Реджеп, като в следващото подчинено изречение е посочена причината за пасивната позиция на русофилите у нас по повод изявленията на Ердоган.) Как се стигна до това Сидеров да се държи като началник на правителството и парламентарното мнозинство от висотата на премиерската глава, върху която се е покатерил и раздава присъди и квалификации на сродните си съуправленци? (ivo.bg/2018/07/25) (вм. Качил се е на главата на някого) (Лексемите във фразеологизма са размесени, той е значително обогатен с нови думи – съществителното висота и причастието покатерил акцентират върху разликата в общественото положение между Борисов и Сидеров, както и върху недопустимото с арогантността и себелюбието си поведение на втория.) Как им е, пустосват всякакви врачки и прочее разочаровани деца на демокрацията, оказала се състезание между два клона на БКП, върху които преходът седи и не бърза да ги реже (ivo.bg/2018/07/29) (вм. Режа клона, на който седи) (замяна и добавяне на думи, парадигматични промени). Патриотите, които при Варненската среща трябва да са по-тихи от тревата, със сигурност ще използват възможността нещо да се изрепчат за Кърджали (вм. По-тих от водата, по-нисък от тревата) (dilov.info/22/03/2018) (В първата част на фразеологизма е съкратена дума – водата; във втората част – по-нисък от; обединени са останалите лексеми и е направена парадигматична промяна.) Сели сте някога Димитровград, жънете сега Митко Пайнера! Това е положението. (вм. Каквото посееш, това ще пожънеш) (dilov.info/11/08/2018) (Семантиката на речниковия фразеологизъм ‘ще получиш награда според положените усилия и труд’ е конкретизирана в авторския фразеологизъм, където директно са назовани със съществителни собствени имена и делото, и резултата.) Като че ли големите трагедии напълват чашата до ръба и след това някаква малка капка вече не може да бъде поета (facebook.com/REDUTA.BG/30.08.2018 (В. Седларска) (вм. Чашата преля) (От речниковия фразеологизъм е запазена само думата чаша. Изразът е силно разширен с нови лексеми, които чрез своите семи създават асоциации с неговото значение – напълват до ръба, малка капка, не може да бъде поета.) Ние не хвърляме думи по вятъра, щото вятърът понякога се обръща... (facebook.com/REDUTA.BG/9.09.2018 (Т. Филипов) (вм. Хвърлям си думите на вятъра) (Във фразеологизма откриваме парадигматични и лексикални промени, като особено интересно е тълкува-***

нето на семантиката му, дадено от автора в подчиненото изречение. Той се въздържа от безсмислени съвети, защото думите може да се обърнат срещу него.) *А иначе е истина, че се прави от мухата слон. Но също така е истина, че муха има. И беше направен опит мухата да се скрие! Когато става дума за президента, дори и най-дребните мушици са важни* (facebook.com/REDUTA.BG 30.08.2018 (Т. Филипов) (вм. *Правя от мухата слон*) (Около речниковия фразеологизъм е създаден цял текст, който съдържа още лексеми в преносно значение, образно представящи разсъжденията на автора по засегнатия проблем. Във финалното изречение семантиката на фразеологизма, че се преувеличават незначителни факти, е опровергана.) *Ако Пилат стане от гроба да види днешните ни политици, направо ще се възхити от уменията им да си умиват ръцете* (facebook.com/REDUTA.BG 21.06.2018 (Т. Филипов) (вм. *Измивам си ръцете*) (Значението на речниковия фразеологизъм ‘освобождавам се от отговорност’ е обогатено, като е привлечен библейският образ на Пилат Понтийски. Усеща се иронията на Тони Филипов към българските политици, които според него превъзхождат Пилат по своята безотговорност.) *Оня ден написахме в Прас-Прес: „Борисов, Сидеров, Каракачанов, Валери Симеонов. Не ви ли идва да се гръмнете, бе, братя?! Сизиф е бутал един камък само, а вие избухтахте безброй камъни и дървеи нагоре. И те после ви падаха по главите...* (facebook.com/REDUTA.BG/ 19.03.2018 (Т. Филипов) (вм. *Сизифов труд*) (За фразеологизма напомня само името на героя. Авторът пресъздава фрагменти от мита за него, но само за да обрисова паралелен образ на някои наши политици, чиито усилия в държавните дела са още по-безплодни от труда на Сизиф.)

Особено атрактивни са текстовете на журналистите, в които се откриват комбинации от няколко фразеологизма, които са свързани смислово помежду си, както и с темата на изказването. Такива изрази се открояват най-вече в статиите на Иво Инджев.

Руският президент, както се казва, се „пренада” за такава среща, която смяташе за в кърпа вързана от момента на избирането на Тръмп. Обаче американска котка му мина път (ivo.bg/2018/04/17) (*В кърпа е вързан и Мина ми черна котка път*). *Тази крушка обаче си има опашка и за да не свършим работата като под „кривата круша” ще трябва да се поучим от чуждия опит, но не като чакаме с въпроса да се оправя един вицепремиер, изпаднал в противоречие по темата за регулацията* (ivo.bg/2018/05/15) (Има си крушка опашка; До кривата круша). *Устите на журналистите като правило у нас са запушени от вкусните по начало клаузи в договорите за високо заплащане, което обаче може да им излезе през носа чрез наказателни бумерангови мерки, ако тръгнат да си търсят правата* (ivo.bg/2018/05/21) (Запушвам устата; Излиза ми през носа). *Борисов не се трогва от телевизионерите в неравностойно положение. Продадени са и да си гледат работата* (т.е. другите телевизии). *Позволявах си да му мътят водата и сега да пият една студена вода* (ivo.bg/2018/08/15) (Гледай си работата; Мътя водата; Пия една студена вода). *В рамките на кампанията по заблуждаване на аудиторията за неговата политика на раболепно подчинение на Путин ще има още да чуваме „аргументи” от рода, че Меркел и Макрон също го посещават, а на Тръмп много му се иска (но не му стиска да се издаде къде го стиска руският чепик и защо, по подобие на Борисов, изключително много се стареа да не дразни Путин)* (ivo.bg/2018/05/25) (Не ми стиска да направя нещо; Стиска ми чепикът). *Вярно е, че не е лесно да си Бойко Борисов – да искаш да се харесаши на всички – и на онези, които отпускат фондовете за магистралите (с които Борисов се гордее като с лично постижение), и на другите, които дърпат конците на московската пета колона у*

нас, дишайки му непрекъснато във врата (вече на процент-два от партията му по влияние върху избирателите, според социологическите проучвания) (Дърпам конците на някого; Дишам във врата на някого). За съжаление в българските телевизии действия безотказно системният отказ от ползването на телевизионната памет за опресняване на зрителските спомени и познания по актуалните теми, каквато е невиджаният дори по време на съветската епоха текущ скандал с масовия мор по противници на Путин и западната реакция срещу последната капка (отрова), преляла чашата на търпението. Само един пример от многото случаи на „загубена памет“: фактът, че преди две години руската пропаганда и нейните български резоньори „обърнаха“ палачинката в отношението си към Великобритания [...] Изглежда изразът на Бисмарк, според който Русия запяга бавно, но кара бързо, важи и в наше време – дълго чакаха да си сверят часовника с онзи на Червения площад (и с надежда западните съюзници отново да помилват руската агресивност), но веднъж пуснати на пистата, троянските ни коне препускат презглава по зададената писта. (ivo.bg/2018/03/29) (Чашата на търпението ми преля; Обръщам палачинката; Сверявам си часовника; Троянски кон). Третият пол разказа играта дори на втория лифт. По сила на поражението Истанбулската конференция остави да ѝ дишат праха и бойната авиация, и Кевин Спейси, и вероятно ще остане на сцената, докато я изтика „Луков марш“ (facebook.com//REDUTA.BG/ 25.01.2018 (В. Седларска) (Разказвам играта на някого; Дишат ми праха).

Най-впечатляващи са тези комбинации от фразеологизми, които са изградени на основата на една и съща лексема (*Има си крушка опашка и До кривата круша; Мътя водата и Пия една студена вода*) или общата дума е многозначна и се реализира с различни значения в двата фразеологизма (*Не ми стиска да направя нещо и Стиска ми чепикът*). Въздействащо със своята образност е и съчетанието на два фразеологизма, съдържащи лексеми от едно семантично поле (части на човешкото лице) (*Запушвам устата и Излизам ми през носа*).

Анализираните текстове разкриват значително богатство от фразеологична лексика. Журналистите много по-рядко вмъкват в изказването си фразеологизмите в тяхната речникова форма. Почти винаги създават оказинални фразеологични словосъчетания, в които се забелязват лексикални и парадигматични трансформации, съчетания на няколко фразеологизма или около израза се разгръща цял текст.

II. Оказинализми

Сред разглежданите автори с впечатляващо умение и в словотворчеството се открояват Иво Инджев, Тони Филипов и Любен Дилов-син. Те са майстори в съчетаването на лексеми, морфемии, фонемии, графемии; в звуковите промени и уподобявания; в смисловите асоциации, противопоставяния, паронимни или омонимни отношения, от което възникват оказинални думии.

В лингвистичната литература се отбелязват няколко основни характеристики на оказинализмите: те са речеви неологизми, възникват в определен контекст и не се употребяват извън него, те са несъществуващи думии и не се възпроизвеждат отново.

Т. Бояджиев определя оказинализмите като “нови, временни и случайни смислови единици, индивидуални построения, а не думии в пълния смисъл, защото реално не съществуват и не притежават най-характерната особеност на думиие – да бъдат възпроизводимии единици на езиковия стандарт” (Бояджиев, 2002: 257). Авторът разделя оказинализмите на разговорни (имат автор, който е известен в тесен кръг от хора, участвали в конкретния речев акт) и художествени (авторски) (създадени от поети,

писатели, журналисти, публицисти, литературни критици и др. с определени стилистични цели) (Бояджиев, 2002: 257-258).

В. Зидарова отбелязва, че „оказионализмите имат речев характер и не са част от езиковата система. Както показва терминът (*occasio* – случай), те възникват по повод на конкретна ситуация и в конкретен контекст. Обикновено оказионализмите не напускат рамките на този контекст и не се възпроизвеждат повторно. Те нямат номинативно предназначение, а по-скоро експресивно“ (Зидарова, 2009: 170).

Л. Цонева анализира езиковата игра в съвременната публицистика и посочва като най-характерна нейна проява образуването на оказионални думи. Според нея този процес се основава на „общоприети, безспорни „правила“: оказионалните думи (ОД) се създават по съществуващи в системата на езика модели или схеми; значението на ОД е тясно свързано с контекста; ОД имат не номинативни, а стилистични функции“ (Цонева, 2002: 48).

В. Бонджолова се занимава много задълбочено с изследване на оказионализмите в медийните и рекламните текстове и им посвещава две свои монографии. В едната представя установените от нея в ексцерпирания материал 16 основни словообразователни начина за създаване на оказионализми, а в другата се съсредоточава върху стилистичните ефекти от оказионалните думи специално в медийния текст, върху влиянието на журналистическите жанрове и архитектурата на текста върху употребата им, върху ролята на контекста при възприемането им.

При определяне на словообразователните начини при оказионализмите В. Бонджолова уточнява, че използва опита на предишни изследвания, но не ги повтаря, ръководи се основно от ексцерпирания материал от медийните и рекламните текстове (вестници, списания, радио, телевизия). Отчита особеностите както на традиционните, така и на оказионалните словообразователни начини. Отбелязва 16 основни начина, които имат и подвидове – морфемна деривация, композиция, абривиация, универбизация, семантично словообразуване, конверсия, формално-смысловата лексикализация, ретимологизация, блендинг, редупликация, субституция, епентетично словообразуване, метатезно словообразуване, креация, редеривация, графично словообразуване (Бонджолова, 2007: 27).

В монографията си, посветена на оказионализмите в медийните текстове, В. Бонджолова анализира функционирането им в различни жанрове. Авторката отбелязва, че „поради разпределението на медиатекстовете по скалата стандарт – експресия по-честа е употребата на оказионализми във връзка с нарастването на експресията: това са текстове със силно изразено авторско присъствие, отнасящи се предимно към групата на фичъра, като коментарните текстове, редакторските бележки, специализираните колонки на отделни автори, читателските писма, и към рекламата (Бонджолова, 2009: 63).

В ексцерпиранияте текстове от разглежданите журналисти откриваме значително разнообразие от словообразователни начини при създаване на оказионализмите, като по-често в комбинация са няколко от тях.

1. Афиксация

Най-малко оказионализми са образувани само чрез афиксация, вероятно защото те са и най-слабо експресивни в сравнение с останалите.

1.1. Суфиксация – към основата на думата се прибавя суфикс.

а) образуване на оказионализми съществителни имена

Нинова не е присъствала. Но новоизлюпената „консерваторка“, родееща се като боркиня срещу „джерндерите“ [...], изпратила послание до участниците в

породното сборище на носталгии по прекрасното (за тях) тоталитарно време (ivo.bg/2018/06/16/). Със суфикс [-иня] е образувано съществително име от ж.род от основата на съответното съществително от м. род (борец), което по правило се използва за назоваване и на лица жени. Лексемата *боркиня* носи иронично звучене и принизява усилията на К. Нинова.

Националсоциализмът презира „непълноценните“ народи и ги обявява за тор на арийската раса, докато националрашизма „само“ очаква от малките, незначителните, вкараните под строя на руските знамена **народченца** да стоят благодарно на колене пред величието на своята окупаторка (ivo.bg/2018/03/07/). Съществителното име *народченце* представлява умалително съществително от *народ* със суфикс [-ченце], форма, която не се употребява в езика. Семантиката на лексемата е свързана с омаловажаване значението и стойността на народа.

Ако че оня **недорасляк** зам.-министърът на външните работи Георги Георгиев се изхвърли, че предстои скорошна визита на Борисов в САЩ (REDUTA.BG/2018/03/12/) (Т. Филипов). Суфиксът [-як] за образуване на съществителни нарицателни за лица мъже е непродуктивен и затова съдържащата го лексема е експресивна. Освен това по-често той се прибавя към думи с пейоративно значение, както в случая – към причастието *недорасъл*, при което оказионализмът *недорасляк* е със семантика ‘недостатъчно умен, неспособен, неопитен’.

б) образуване на оказионализми глаголи

За съжаление големият приятел на Борисов Юнкер през повечето време беше пиян на мотика и не може да му бъде от полза по никой начин! Движеше се с походка на еволюционно недовършен неандерталец. Не че лазеше, ама и не ходеше. **Вертикализираха**_го само усилията на Туск (REDUTA.BG/16.05.2018/) (Тони Филипов). Неадекватното поведение на Юнкер е повод за ироничната оценка на журналиста Т. Филипов, изразена освен чрез различни стилистични средства и чрез оказионализма *вертикализираха*. Този експресивен глагол е съчетание от съществителното *вертикал* и суфикс [-изира] и чрез семантиката си създава ярка представа за нестабилната походка на Юнкер.

в) образуване на оказионализми, различни части на речта, от съществителни собствени имена

Орбанизирането на Борисов под мотото „по-близо до Матушката, по-далеч от Муту“ (ivo.bg/2018/07/03/). От съществителното собствено *Орбан* със суфиксите [-изира] и [-не] се създава отглаголно съществително име, внушаващо идеята за действията на Борисов, насочени към сближаване с политиката на Орбан.

Активни граждани подемат акция „Загаси лампите!“ Призивът е на 3 март в 19 часа всички да загасим за 5 минути, за да покажем отношението си към сделката на Гинка с ЧЕЗ. Аз ще изгася за 10 минути. Така де, дето вика Швейк, да не съм за пет минути! [...] Стига вече **сме гинчили**. В държавата стават и други свинцини (REDUTA.BG/2.03.2018/) (Т. Филипов). Оказионализмът възниква от съществителното собствено име *Гинка*, като се прибавят суфиксите [-чи], [л], превръщащи го в минало свършено деятелно причастие. Авторът изразява досада, отегчение от историята с купуването на ЧЕЗ, превърнала се в тема на деня за дълго време.

1.2. Префиксация – този словообразователен начин е слабо застъпен при оказионализмите на разглежданите автори.

Вместо да се разтревожат, че международните класации поставят медийната **несвобода** в България на все по-унизително високо ниво, партийните централи вървят към разбирателство, че срещу остатъците от свободното слово трябва да се

вземат управленско-опозиционни мерки. (ivo.bg/2018/05/10/). С префикс [-не] е образуван антоним на съществителното *свобода*, който е okazjiонализъм, несъществуваща дума, защото антонимите са разнокоренните лексеми *свобода – робство, зависимост*.

Та това е дето събира и патриотите. Банкетът, софрата, на която могат да седнат само заедно. Иначе отдавна да са се *разобединили*... (REDUTA.BG/9.05.2018) (Т. Филипов). Създаденото минало свършено деятелно причастие *разобединили се* съдържа префикс [-раз], който се открива в лексеми със семантика ‘разделяне’, но и префикс [-об], който има противоположно значение ‘обединение’, ‘общност’. Така двата антонимни суфикса внушават оксиморонно звучене в една и съща дума.

1.3. Префиксоид [евро-] – в съвременния български език се наблюдава засилен словообразователен процес на думи с префиксоид [евро-] в периода след приемането на България в Европейския съюз. Но освен в думи, свързани по значение с *Европа* и *Европейски съюз* (*еврокомисар, еврозона, евродепутат* и др.), префиксоидът се открива все по-често и в лексеми, които не се отнасят до тази тема. При разглежданите от нас автори установихме такива okazjiонализми най-вече в текстовете на Иво Инджев.

Истината е, че Борисов започна да се изявява като **полуевроскептик** (чак като Орбан и Качински не смее да се изкаже, твърде зависима е властта му от европейските пари[...]) В едно (невидимо) отношение обаче Борисов тихомълком е надминал колегите си по **евробунтарство** в рамките на евросъюза: без да го признава, отричайки фактите дори, Борисов си е подсигурил медиен комфорт както никоой друг **евродругар** (ivo.bg/2018/01/07). Трябва да се признае, че поне по линия на руския натиск върху България „на първо четене“ **евроствълпотворението** в София има леко възпиращ ефект на този етап (ivo.bg/2018/01/14/). Властовата пропаганда брани началството от **евроуроки с еврозлословие** (заглавие) Цялата пропагандна машина у наше **евросело** е впрегната да брани властта от **евроуроки** чрез игра на криеница зад **евроавторитета** (ivo.bg/2018/01/09/). В тези okazjiонализми префиксоидът [евро-] е в съчетание не просто с думи, които не кореспондират по значение с *Европейски съюз* (*скептик, бунтарство, другар, авторитет, стълпотворение*), повечето от които не са експресивно оцветени. Но той е обединен с разговорни думи, които поради своята сфера на употреба са с ярка експресивност (*уроки, злословие*). Създадените с тях okazjiонализми внушават иронията и негативната оценка на Иво Инджев.

2. Реетимологизация, водеща до деструкция

В резултат на реетимологизация се образуват okazjiонални думи, които вече съществуват като лексикални единици. „Okaziоналното при тях се проявява в изтъкването на специфична вътрешна форма, дължаща се на омонимия или полисемия на думата, която стои в основата им“ (Бонджолова, 2007: 92). Авторката разглежда и един случай на реетимологизация, която води до деструкция, разделяне на компонентите на думата и представянето ѝ като словосъчетание въз основа на синтактична омонимия.

И в Ереван **майдан? Май, да** (заглавие) Лъжата на управляващите в Армения, прекопирана от арогантния руски управленски модел, издържа на арменския **майдан** само 11 дни улични протести. Те се разрастваха с всеки изминат ден, откакто президентът Серж Саркисян уж се раздели с властта след два мандата като президент, за да скочи в премиерското кресло: номер, усвоен по схемата на рокадите

между Путин и Медведев в Русия (ivo.bg/2018/04/23/). В този пример оказионалното значение е резултат от реетимологизация, водеше до деструкция. Съществуващата дума *майдан* е от украински (*Майдан Незалежности* – буквално означава *Мегдан на независимостта*, което е името на централния площад в Киев. Там през 2013-2014 г. са се състояли масови протести срещу бившия президент Виктор Янукович, тъй като той не подписва договора за асоцииране на Украйна с Европейския съюз). Лексемата *майдан* е разложена и частите ѝ са представени като словосъчетание от две частици *май да*, чрез които Иво Инджев изразява съмнение, вероятност, възможност събитията в Ереван да повторят бунтовете на недоволството в Украйна.

3. Междусловно налагане – при този начин на словообразуване „към края на една дума се добавя друга, притежаваща омонимично с него начало“ (Бонджолова, 2007: 105).

Отминаваща истерия с козичките по нещо напомня на „Кози фан туте“ – „Така правят всички(жени)“, според веселата опера на Моцарт, в която едни персонажи си разменят ролите (доста джандърско, признавам) почти като нашите парламентарни парламентарни (ivo.bg/2018/07/21). Оказионализъмът *парламентарни парламентарни* е съчетание на думата *парламент*, чийто завършек съвпада с началото на думата *менте*. Чрез новообразуваната лексема Иво Инджев изразява недоверието си към компетентността на българските парламентаристи.

4. Вставъчно словообразуване – при него „част от едната дума се вмъква в другата, от която нищо не се елиминира“ (Бонджолова, 2007: 108).

*Ние сме длъжни тук категорично да се възпротивим. Борисов да престане да спасява света, ами да вземе да спаси Варна, че съвсем ще се издавят там. Може да започне като я спаси от **Портних** преди да я е изпортнил съвсем? (dilov.info/8.06.2018)*. Оказионализъмът *изпортнил*, който е минало свършено деятелно причастие, е създаден чрез вставъчно словообразуване от съществителното собствено *Портних* (*изпортнил* + *Портних*). Новосъздадената лексема внушава отрицателната оценка на автора за управлението на варненския кмет, тъй като жаргонната дума *изпортнил* изразява значенията 'излъгал, провалил'.

5. Контаминация

При контаминацията е налице „смесване на две сходни думи, невинаги изграждащи словосъчетание, като едната съкратена основа модифицира другата“ (Бонджолова, 2007: 100).

Оказионализми на основата на контаминация се откриват предимно в текстовете на Тони Филипов, като най-често те произлизат от комбинации със собствени имена на известни политици.

Под снимката Барекков написал: „В Белия дом след срещата със съветниците на президента по въпросите за Европа и Русия. Едно е сигурно – светът имаше нужда от промяна и Тръмп даде тласък на промяната. За добро или за лошо...“

Този кратък постинг на Барекков е харесан от двацетина души, предвождани от Емил Кошлуков. Повтарям, Емил Кошлуков, програмен директор на БНТ!

*А, бе, Кошлуков, може ли да си такъв **тръмпанар**, бе?! (REDUTA.BG/20.07.2018)*. (**Тръмп** + **тъпанар**); Единствен **Валери** Симеонов, който в някои отношения справедливо бива наричан **Далавери** (оградата, Банско, хотелче в Странджа с гарантирана военна клиентела и т.н.), застава в защита на дребния бизнес (**11.07.2018**) (**далавера** + **Валери**); Особено след като **Малария Велева** си свали текста за визитата на Борисов при папата по заповед отгоре (**31.05.2018**)

(малария + Валерия); *А артистът Захари Бахаров в нарочен клип призовава политиците да не отнемат „мечтите на хората“.* Във Фейсбук набързо го прекръстиха на **Хонорари Бахаров** и го приканиха да се засрами. Но той едва ли ще се засрами (**15.05.2018**) (**хонорар** + Захари). Тези оказионализми изтъкват отрицателни качества, осъдително поведение на съответната личност. Образуваните от собствени имена на политици названия са се превърнали в техни прякори.

*Доста мекерета на Путин у нас от (повече от) две години насам пророкуваха, че Меркел ще бъде пометена всеки момент от нейните сънародници (чрез избори, ако не и с революция) [...] Да оставим Меркел и мекеретата (**меркелета**, ако щете), които тук се надпреварваха да обещават края на „баба Маркел“ [...] (**ivo.bg/2017/09/25/**). В този текст Иво Инджев създава оказионализъм, съществително нарицателно от съществително собствено, чрез механизма на контаминацията (**Меркел** + мекерета). Думата *мекере* е турска по произход и означава ‘протеже’, а в българския език се употребява в разговорната реч със значение ‘подлизурко’. Поради звуковата близост с тази дума оказионализъмът *меркелета* внушава острата осъдителна оценка на автора за противниците на Меркел у нас.*

6. Субституция

При този словообразователен начин се наблюдава „заместване на един компонент от думата (морфем или неморфем) с друг (също морфем или неморфем, но обикновено семантично натоварен), в резултат на което се създава оказионализъм (Бонджолова, 2007: 114).

6.1. Замяна на фонема с друга фонема

Бутафорните ментинели на властта (заглавие)

[...] Всички останали по веригата си прехвърлят отговорността за гладкия като лед асфалт и бутафорната мантинела, която по думите на местни жители и велосипед не може да спре, какво остава за цял автобус. [...] **Ментинелите на властта са навсякъде, но са особено бутафорни в медиите и в правосъдната система, чието ремонт беше отложен от поръчителите на собствената си гарантирана безнаказаност** (**ivo.bg/2018/08/28/**). Оказионализъмът *ментинели* е възникнал чрез замяна на фонемата [а] от лексемата *мантинела* с фонемата [е], като така се създава асоциация с думата *менте*. Чрез авторския неологизъм се изгражда метафоричен образ на корупцията и подкупността в политическата и в правосъдната система у нас.

От „Грипен“ към „глупен“: битката продължава (заглавие)

[...] Битката между съветници с просъветски нагласи у нас продължава и преминава от темата „**Грипен**“ в някакъв „**глупен**“ – с предимство за *глутницата* около Борисов на този етап (**ivo.bg/2017/09/19/**). В съществителното собствено име на самолет изстребител *Грипен* са заменени две фонемии [ри] с фонемите [лу]. Оказионализъмът *глупен* се асоциира с думата *глунав* и е израз на негативната оценка на автора за нестихващите спорове около поръчката на самолетите.

Според *милициите* най-натоварени щели да бъдат *магистралите* и *пътят* за *Кулата* (**REDUTA.BG/5.04.2018**) (**Т. Филипов**). В лексемата *полицаи* е настъпила замяна на първите две фонемии с фонемите [ми] от думата *милиционери*, за да се внуши ирония по отношение на способностите и стила им на работа.

Тони Филипов създава няколко оригинални оказионализми чрез субституция, отново на основата на собствени имена на политици.

Ами **Болен Лидеров**? Който продължава упорито да гони разсъдъка си накъм обратната страна на интелекта?! Станал с белите мечки, за да постави точно в 4 часа сутринта цветя пред паметника на Съветската армия и да поседи почетен караул, заедно с колежата си Чучелов (REDUTA.BG/22.06.2018). В името Волен Сидеров са заменени двете начални фонемни и е възникнал оказионализъмът **Болен Лидеров**. Тази замяна е смислово натоварена, новосъздаденото име съдържа две семи 'болест' и 'лидер'. Авторът иронизира характерни прояви в поведението на политика.

В следващия пример е постигната също такава смислова трансформация чрез замяна на една фонема с друга: *И сега работата изведнъж се изметнала като чамова дъска. Изметнала се е, ама друг път. Измятат я социологическите разбойници **Сънчо Стойчев и Андрей Лайчев, накратко Кънчовците** (REDUTA.BG/9.04.2018) (Кънчо / Сънчо; Райчев / Лайчев). Чрез оказионализмите Т. Филипов акцентира върху някои качества на социолозите – да заливат аудиторията с поток от думи и числа, но невинаги да бъдат обективни, с цел да приспят наблюдателността на хората за обществените нагласи.*

Някой трябва да съобщи вече в ГЕРБ, че темата за дядо-антикомунист беше преексплоатирана от Борисов и вече е банална и даже смешна. Това се видя когато **Тетка Цачева** се опита да ни промоцира своя дядо по президентската кампания. И Добрев сега няма да бере дивиденди от дядовия си... (REDUTA.BG/16.01.2018). Заместени са две фонемни в името **Цецка** (от **тетка**, което на диалект означава **леля**), като се иронизира визията на жената.

6.2. Замяна на една морфемна част с друга

Оказионализми, създадени по този словообразователен модел, сме установили при Иво Инджев, който умело реализира замяна на морфемни, най-често въз основа на антонимни отношения между тях.

*Правостоящите, апропо, обикновено са по-прави от седналите върху трона на властта, наричани „**правоимащи**” по времето на откровения цинизъм, когато милиони хора бяха „**правоимащи**” (ivo.bg/2018/02/28/); Но най-вече, когато става дума за църковните дела, Сидеров зачерква борбата на българите за църковна независимост, водена повече срещу Русия, отколкото срещу султана[...] Ако на такова антибългарско сквернословие и чуждопоклоничество учат богословите у нас, то не бива да се чудим, че българският народ е доста „**кривославен**” в своя скепсис[...] (ivo.bg/2018/03/08); Когато преди 7 години открях журналиста от в. „Дума” Александър Симов като образец на подмладената крайна болшевишка злобарщина, публикувайки негов налуден по своето **човекомразие** „репортаж” от митинг срещу Монумента на окупационната армия (МОЧА) в София[...] (ivo.bg/2018/08/27). Лека изненада обаче предизвиква снимката, на която Макаров позира в любимата поза на...Бойко Борисов, който покровителствено го прегръща, сякаш е поредната булка, която мачка при обиколките си из страната. Любов, какво да ги правих **староженците!** (ivo.bg/2017/09/25/).*

7. **Декомпозиция** – процесът се проявява в „лексикализиране на афиксоиди от разпадане на сложни думи“ (Бонджолова, 2007:136).

Един въпрос, извън **филствата и фобствата**. За всеки изгонен руски дипломат Великобритания колко милиона кубически метра природен газ ще ни достави? (dilov.info/31.03.2018). От думите **русофил** и **русофоб** са отделени суфиксоидите и в текста функционират като самостоятелни съществителни имена.

8. Графично словообразуване – при него на преден план изпъкват промените в буквените знаци (смесване на малки и главни букви, на български и чужди графеми), използване на пунктуационни знаци.

Блицкриг срещу БиАйТи – битият си е ВИТ...

На засегнатите от мълниеносното обезглавяване на публицистиката при смяната на собственика на телевизия ВИТ едва ли им е до смях, но със себе си мога да си позволя да се пошегувам: *появих се на екрана на тази телевизия този понеделник и няколко дни по-късно я продадох, а предаването „Код 11-13”, в което изрекох еретични мисли за властта у нас, е посечено (ivo.bg/2018/02/09/)*. В този текст графиката има смисловоносеща роля. Името на телевизията е изписано веднъж с български букви според произношението му на английски и друг път – с английска графика като абривиатура, която пък прочетена буквално според буквите, които съдържа, звучи като българската дума *бит*. Иво Инджев създава интересна асоциация с фразеологизма *Битият си е бит* (със значение *Няма връщане назад*).

ИЗСЕЗването на добрия войник Швейк (заглавие)

Вече веднъж не се удържах в откриването на паралели между великата книга на Хашек и оперетата с ЧЕЗ от последните дни. Но населението не разбира от намеци.

[...]ЧЕЗ е куче-касичката на цялата съвременна чешка политическа класа. Едно грандиозно РМД, което храни и власт, и опозиция. Така е от години.[...] Сигурно е само, че добрият войник Швейк, символът на простодушната симпатичност на чехите, няма нищо общо с тази история (dilov.info/3.03.2018). Ефектът на оказионализма се постига чрез въздействието на графиката – кореновата морфема в думата *изчезване* е изписана с латински графеми, малките букви са заменени с главни, получената абривиатура е омонимна на българската коренова морфема и е наименованието на чешкото енергоразпределително дружество. Семантиката на лексемата *изчезвам* е ‘*преставам да съществувам*’, което чрез оказионализма авторът отнася към разрива между представата за добродушния войник Швейк и историята с купуването на чешкото дружество ЧЕЗ.

9. Комбинация от няколко словообразователни начина

а) Графично и вставъчно словообразуване

В. Бонджолова отбелязва, че при вставъчното словообразуване в структурата на дадена лексема се вметват компоненти от друга (Бонджолова, 2007:108).

Това съчетание от словообразователни модели се открива най-често в текстовете на Иво Инджев. Журналистът сътворява въздействени оказионализми чрез комбиниране на графични средства и вмъкване на фонемни, съчетания от фонемни или морфемни в дадени думи. Поставянето на тези елементи в скоби предоставя възможност за различен прочит на думата, създава се двусмисленост, която е съзнателно търсена, за да внуши автората идея.

Измисленото третополово плашило от търговците в храма на политическото влияние, някои от които се продадоха успешно на борсата на гласо(р)одаването и сега ни управляват, трябва да може да бъде осмислено чрез въпроса: защо, по дяволите, нещо, което го няма, го има така активно в т.н. публичен дебат? (ivo.bg/2018/01/30); (С)ПОМЕН за „соца” (2018/01/17); „Дайте да не пренаписваме историята”, зоват издайнически онези, които я пишат под руска диктовка. Пишат я от десетилетия под руското (инд)иго[...] (2018/02/19); Заб(р)авената 100 годишна тайна за руската капитулация пред България на 3 март (2018/03/03);

*От(к)ровеното руско предизвикателство към Лондон: Вова рие, на гърба му пада (заглавие) Трудно е да се каже, че с **отравянето** на Сергей Скрипал и дъщеря му Юлия на 4 март на публично място в Лондон Кремъл „този път“ прекали. (2018/03/14); Валери Симеонов, шефът на „Атака“ ще огласи някоя от своите (уни)кални версии за избелване образа на руските убийци на цивилни във Великобритания. (2018/03/16); Собственикът на победния отбор „Славия“ Венци Стефанов показва **нагл(едн)о**, че не само в политиката Путин е основен авторитет навсякъде в България, където се раздават господарски шутове. За целта Стефанов се появи еуфорично на стадиона с фланелка с лика на Путин. (2018/05/10); Читателю, ти беше ли на сватбата на Сидеров онзи ден? Не си? Така е, защото си никой. Не си елит, неолит, мегалит и сателит на „когото трябва“, за да станеш свидетел на чудесата, които се случват на българския **с(ъ)ветски Олимп**. (2018/09/25).*

В текстовете на разглежданите журналисти много често словообразователният метод афиксация се комбинира с друг начин за образуване на нови думи.

б) Междусловно налагане и афиксация

*Както се вижда, **лилинпутинисти** плашат началника си Бойко, който, според Туск, можел да уплаши всеки тракийски воин. Щеше да е смешно, ако не беше **тъпо**. (ivo.bg/2018/01/19) (лилинпут +Путин + суфикс [-ист]).*

в) Семантично словообразуване и афиксация

В. Бонджолова посочва, че семантичното словообразуване „не е свързано с промени в структурата на думата, а само с промяна на денотативната ѝ отнесеност“. Специално в медийните текстове много често собствените имена започват да се употребяват като нарицателни (Бонджолова, 2007:83).

*Апропо, какво става с превъзбудените от перспективата за американско-руската дружба, породена от избирането на Тръмп за президент нашенски **тръмпнисти**? Защо са оклюмали? Никакви ги няма да похвалят своя кумир Тръмп откакто се оказа, че наказва Путин, вместо да го радва с предизборните си комплименти, които превърнаха папагалстващите българските **путинисти** в **тръмпнисти** (ivo.bg/2018/07/04). (От съществителните собствени имена Тръмп и Путин са образувани със суфикс [-ист] съществителни нарицателни, назоваващи лица, привърженици на съответната личност.) Ако обаче не ви се чете на посочения линк обилната помия на Симов, прилагам коментар на негово подобие в ivo.bg, който в кратка форма е напълно представителен за **путинофилицината** (ivo.bg/2018/08/27). Отново от собственото име Путин със суфиксоид [фил-] и суфикс [-щина] е създаден okazaionalizъм, който има значение ‘типично поведение за човек, привърженик на Путин’. Чрез този неологизъм Иво Инджев внушава остро негативната си оценка за подобни хора.*

Най-богати на okazaionalizми са текстовете на Иво Инджев, който се отличава със забележителен усет в сътворяването на оригинални и въздействени авторски неологизми. Журналистът майсторски съчетава различни словообразователни елементи, комбинира словообразователни модели, предимно графично и вставъчно словообразуване. Не по-малко ефектни са okazaionalizмите на Тони Филипов, за когото е характерно създаването на много okazaionalни думи от собствени имена на полиптици.

Втора част

Втората част на изследването обхваща корпус от цитати, ексцерпиран от блоговете на Иво Инджев (<http://ivo.bg>) и на Веселина Седларска (reduta.bg/author/vesa/) във **фейсбук** за периода януари - септември 2018 г. Използват се три типа анализ: количествен, качествен и сравнителен. В резултат на проучването са идентифицирани и групирани стилистични средства, характеризиращи авторските стилове. Чрез съпоставителния анализ се коментира стилистичната близост между блогърите, както и индивидуалните различия. Паралелното присъствие на тези блог стилове се проблематизира и в аспекта на силното им въздействие в социалните медии и онлайн комуникации.

Проучването си поставя следните задачи: идентифициране и групиране на стилистичните средства, характеризиращи авторските стилове; открояване на стилистичната близост и на индивидуалните различия между блогърите; дефиниране на паралелни тенденции в блогосферата и на тяхното въздействие в социалните медии.

Интересна и убедителна е версията, че блогът е дигитална трансформация на класическия литературен дневник. Според Е. Борисова дописването на блоговете от други блогъри е „рецептивно-креативна комуникативна ситуация, която ...напомня на „салонната“ култура на XVIII и XIX век, „клубна“ я нарича XX и XXI век. Във виртуалния „салон“ обаче са „поканени“ не само „посветените“, а буквално всички” (Борисова 2007: 318-319).

Етимологията на думата блог, съкратено от *weblog*, илюстрира неговата хетерогенна жанровост: *web* (мрежа, Интернет) и *log* (дневник). Блогът е уебсайт във формата на традиционния дневник: първолично повествование – изповед или анализ, коментар, бележки, разказ, импресии, фотографии, препратки към други текстове.

За разлика от хоризонталната, затворена структура на литературния дневник, блогът има вертикална структура, създаваща се чрез хипервръзки, които непрекъснато обновяват текста. Структурните елементи, които конструират блоговете, са: заглавие, главна част, автор (връзка към профила, *cv* на автора), дата на публикуване, блогрол (връзки към други блогове, които авторът следи или препоръчва); категории или тагове (теми, които засяга попълването), връзки с други сайтове.

Блоговете са по-лични от традиционните журналистически форми, но по-публични от класическите дневници. Според тематологията те се разделят на: лични, тематични (възприемани като „любителски вестници“), коментарни (анализират и коментират актуални политически и обществени събития).

Личният блог се създава от автор (блогър) и съавтори, които го допълват и дописват. Той може да се приеме като мултиплицирана дигитална форма на класическия лирически „дневник на чувствата“, на романа дневник, на публицистичния, философски, културологичен, исторически, епистолярен дневник и т.н.

Използването на блоговете в наративната журналистика се открива в *Blogosfera*. *Дневник.bg* като секция към онлайн изданието, в която редакторите на сайта подбират интересни и активни български блогове и промотират блоговете като нов медиен жанр.

Интересни наблюдения по интересуващата ни тема прави Ренета Божанкова в статията си „Литературни проекции на онлайн съществуването“. В двупосочността на трансформативното движение литература-Интернет се отбелязва, че през 90-те години на XX век се наблюдава преходът от литературата към киберпространството и се водят спорове за интерактивните практики, а в началото на XXI век се появява обратният процес: „въвеждане“ на мрежата в литературата (Божанкова 2009).

Р. Божанкова отбелязва „транспозиционирането на онлайн писмовни практики и онлайн общуване в традиционната линейна и книжна форма”, „при която се достига до рекомбинация на жанровите модели в новите постелектронни епистола, дневник, драма” (Божанкова 2009).

Изведените теоретизации се проектират и в представените наблюдения.

Анализ и резултати

1. Блог на Иво Инджев

Иво Инджев често се споменава като един от най-успешните професионални блогъри в българската блогосфера. През 2008 г. той започва да издава блог с политическа проблематика, който достига до 40 милиона посещения след около 10 г. (Инджев 2018)

Както бе отбелязано, И. Мавродиева определя блога на Иво Инджев като „гражданска и социална медия от нов тип... с добра визия, функционалност и високо качество на постове в него като съдържание и проблематика“ (Мавродиева 2011). В интересувания ни аспект на изследване можем да посочим само статията на Десислава Антова „Реторични и стилистични особености в заглавията на публикациите в блоговете на Иво Инджев и Иван Бедров“ (Антова 2014). Д. Антова отбелязва засилената експресивност, постигната чрез различни стилистични средства, но отделя специално внимание на „анафората като реторичен похват, с който блогърът Иво Инджев удвоява значението на заглавието“.

Настоящото проучване е в по-широк стилистичен контекст. В блога на Иво Инджев (<http://ivo.bg/>) се изследва стилистиката на неговите постоянни и активни постове в посочения период, като се анализират стилистичните средства в ексцерпирания цитатен корпус.

Във всички текстове на И. Инджев, с ясна тематична структура и ударни заглавия, доминира впечатляващ метафоричен стил. Той поглъща и синтезира станалите стилистични средства, градирайки техния ефект: персонификации и сравнения, антономазия, засилена асоциативност и алегоричност, реторични въпроси, оксиморони, пародийност и езикови каламбури, стилистична игра, нонсенс и др. Много е трудно да се разчленят неговите метафорични разкази на отделни стилистични фигури, защото те са част от цялостно, силно социално послание.

Метафоричните натрупвания в градация най-често включват:

Метафорични епитети: „надлайващите се български медии“; (ivo.bg/2018/01/10/); **прозрачни** намеци; **властово** гнездене (ivo.bg/2018/06/13/) **въздушна** кула; „палачинков интелектуалец“ (ivo.bg/2018/06/25/); „кравешкия възторг“ (ivo.bg/2018/07/19/); „беззъбо и безадресно усилие на пратеника във властта“ „ivo.bg/2018/08/28/“); „полирани мозъци“, „заледена стилистика“, ivo.bg/2018/08/30/; „железният“ Сидеров“ ivo.bg/2018/09/19/);

Метафорични глаголи: „да помпат мускули“; (ivo.bg/2018/05/24/); Борисов „настъпи“ македонския русофил Георге Иванов“ (ivo.bg/2018/06/p.7/); „Един обикновен страхливец рита падналите (според него) в угода на властта“; (ivo.bg/2018/06/25/); „срещу Кремъл не се рита“ (в съчетание с метонимия) ([/ivo.bg/2018/07/08/](http://ivo.bg/2018/07/08/))

Метафорични епитети и метафорични глаголи: „Той изпада в шизофренното противоречие да ги обругава страстно с яростната жлъч на своето майсторско словоблудство, чрез което вирее(ше) десетилетия“; (ivo.bg/2018/06/25/) „Китай предлага да излапа един по един кльощавите източни европейски слабаки, за да се докопа след тях до истинската си тлъста цел“; ([/ivo.bg/2018/07/08/](http://ivo.bg/2018/07/08/)); „Борисов се

приземи от геополитиката в гасенето на местни политически пожари“ (ivo.bg/2018/09/01); „Сидеров **потупа бащински по пагона** и президента Радев“; (ivo.bg/2018/09/19); „Вестникът почти **пророчески вмъкна** в заглавие думата „облаци“, твърдейки, че те **се сгъстват** над България; „**непогрешимата** в очите на пропагандаторите тукашна **власт**“ (ivo.bg/2018/01/10); „**ледените води** на европейското **презрение**“ (ivo.bg/2018/01/24); „**явно се е стопила и паметта** на някои списуватели на новини в България“ (ivo.bg/2018/03/24); „**дружни в охраняването** на неговото невежество“. (http://ivo.bg/2018/04/26); „проблемите те **заливат опустошително**“ (ivo.bg/2018/05/24); „пропастта, в която отдавна **е пропаднало свободното слово**“ (ivo.bg/2018/08/28); „Сидеров отново го **втвърдяват**, за да гони проценти влияние сред твърдия си електорат.“ (ivo.bg/2018/09/19)

Метафори, изградени чрез субстантивация: „правителствената **непорочност**“ (http://ivo.bg/2018/01/10/); „**изворът** на новинарството“ (ivo.bg/2018/03/24); „Четем от **извора** на посветените в **кухнята на властта**, които гребат с **пълни черпаци от казана** и **информационните дреболийки**“ и **щедро ни ги поднасят**“ (ivo.bg/2018/05/16); „**самолетът** на българската демокрация с прекалено много власт в **багажното отделение** на **оаялия се политически монополист** ГЕРБ“ (ivo.bg/2018/05/21); „**нанадолнището** на Николай Барекков“ (ivo.bg/2018/06/06); „**опасност за живота** на кабинета“ (ivo.bg/2018/06/13); „**трапезата** на успешния антикомунизъм от 90-те години“ (ivo.bg/2018/06/25); „Командва **парада** на чуждопоклоничеството“ (ivo.bg/2018/08/21); „**Бутафорните ментинели** на властта“ (ivo.bg/2018/08/28) – в съчетание с параномазията **ментинела – мантиanela**; „**облаците** на недосегаемостта“ (ivo.bg/2018/08/21); „**магистралата** на вносната корупция“ (ivo.bg/2018/09/05); „В забавната част от импровизацията на Борисов не липсваха поредните **бисери**“ (ivo.bg/2018/09/18); „Истанбулската конвенция, **плашило** за примитивни избиратели“ (ivo.bg/2018/01/24); „**огледалото** на себичността“ (ivo.bg/2018/06/26); „**шепа олигарси**“ (ivo.bg/2018/06/13); „В качеството си на международен (**въже**)игрaч Бойко Борисов винаги е бил с **болшинството**“ (ivo.bg/2018/09/13); „Румен Радев, **пощенският гълъб** на Бойко Борисов“ (ivo.bg/2018/05/21); „Преди обявяваше АЕЦ „Белене“ за **корупционен гол с шарани**“ (ivo.bg/2018/05/24);

В по-голямата си част метафорите са авторски.

Персонификации, включващи метафорични епитети и глаголи: Някогашната смешка „учи, мама, за да не работиш“... е **заплашена да бъде погребана** под споменатите по-горе килограми и сантиметри“ (ivo.bg/2018/05/24); „решенията му са също толкова **късопаметни**“; „**Непотопяемият образ** на столичната управителка Йорданка Фандъкова **подгизна от пробива** на поройните дъждове в нейната **невъзмутима фасада**“; (ivo.bg/2018/06/19);

Сравнения: „той вече я заплаши с прокурор и отправи прозрачни намеци за нея **като за властови чадър над шепа олигарси**“ (ivo.bg/2018/06/13);

Автономазия с пародиен ефект: „**безброй берлускони**“ (ivo.bg/2018/04/26);

Символи: „Руските „**нощни вълци**““ (ivo.bg/2018/07/04); „**Китайският дракон** получи покана да се разпорежда в задния двор на **руската мечка**“; „**Руската мечка**, която ни държи насила на енергийния синджир“ (ivo.bg/2018/07/08); „**Питонът** „Газпром“ отново напомня на **българското зайче** за „течната дружба“ с него“ (ivo.bg/2018/09/12);

Антитези: „Този култ към **външните белези** обаче издава упадък на някои **вътрешни потребности** за постигане на **успеха**“ (ivo.bg/2018/05/24); „**Румъния се отвори**

към света и големите инвестиции в резултат на факта, че **затвори** поредица от фигури, които са недосегаеми в други страни. (ivo.bg/2018/06/);

Оксиморони: „да се възхищаваме на **разхищаването**“ (ivo.bg/2018/05/16);

Нонсенс: „мъжът **Нинова**“ (ivo.bg/2018/01/24);

Двусмислие: „**Крим** ваш? Ок. **Ким** наш!“ (ivo.bg/2018/04) – чрез паронимазия **Крим-Ким** се достига до двусмислие; „**Борисов** и **пиарството на(д)** един народ“ (http://ivo.bg/2018/04/26) – **пиарство** вм. **пиянство**; графично отбелязване на буквата **д** в скоби, за да се постигне двусмислие: **на и над**, чрез асоциации с „**Пиянството** но един народ“ по романа „**Под игото**“ на И.Вазов); „**На мравката път прави (ако се страхува от нея), но не и на щуреца. Що е то(й)?**“ (ivo.bg/2018/04/28) – пародира се познатата гатанка, като се включва авторски коментар и графично се отбелязва буквата **й** в скоби, за да се постигне двусмислие чрез разделяне на местоимението на две – **то** и **той**; „**От кой пол е (истан)булката Нинова**“ (ivo.bg/2018/01/24) – в същ. име **истанбулка** (родена в **Истанбул**) графично се отделя в скоби първата част **истан**, за да се открие втората част **булка** с друго, иронично значение; „**Зло(ко)бни** реакции за смъртта на Маккейн в Русия и в нейната **покор(е)на** България“ (ivo.bg/2018/08/21) – графичното отбелязване в скоби откроява паронимите **злобни-злокобни** и **покорна-покорена**, за да се изразят две негативни значения.

Паронимазия: „**От**“ колелото на **истерията** (по миналото) пак ще се върти“ (ivo.bg/2018/03/25) – вместо **историята**; „**Патреотични** игри – кауза **подута** (до пръсване от преяждане с руски национализъм)“ (ivo.bg/2018/03/3) – **патреотични** вм. **патриотични**, **подута** вм. **пердута**, като пародия на известния израз; „**геополитик** (да не се бърка с **гейполитик**)“ (ivo.bg/2018/06/06) – пароними с актуално значение; „**Присъда** за партиен бос номер едно в Румъния без **обжалване**. България подлежи на **ожалване**“

(http://ivo.bg/2018/06/); „**Инфантилното** заявление на **Инфантино**“ (ivo.bg/2018/07/15);

„Ако Австрия е **неутрална** спрямо Русия, то България е направо **неутрализирана** от нея“ (ivo.bg/2018/09/05);

Звукоподражания: „**Те плюскат**, ние **пляскаме** (на **Борисов**, който щеше да ги наказва)“ (ivo.bg/2018/05/16) – силен звукоподражателен ефект от повтарянето на **плюск** – **пляск**, с иронично послание;

Етимологични фигури: „**А** не да се мисли, как да се отметнеш от вчерашното си **говорене в договарянето** с обществото в рамките на обществения **договор**“ (ivo.bg/2018/05/24) – повторение на звукове в думите **говор-договор-договаря**, за да се дискредитира значението; „**Ние** сме тези, които трябва да **се нагодим**, да **угодим**, за да **се угоим** (**валидно за свиневъдите в тази свинщина**)“ (ivo.bg/2018/07/08) – повтарянето на звукове в глаголната верига **нагодим**, **угодим**, **угоим** е в негативна градация и подкрепя значението на метафорите „**свиневъди**, **свинщина**“; „**Тръмп обича** американците да го **обичат**“ (ivo.bg/2018/06/26); На **връх** Шипка **върховният** главнокомандващ Румен Радев изрече **върховна** лъжа (заглавие) (ivo.bg/2018/08/25).

Езикови каламбури: „Само ще вметна по отношение на трюфелите, че тях ги откриват обикновено **прасетата** (нищо лично спрямо агенция **pig**)“ (ivo.bg/2018/05/16) – каламбур със същ. име **прасе(та)** на български език и английската дума **pig**“ за пренасяне на семантика.;

Асоциации – литературни, филмови, исторически, музикални, културологични, звукови: „**Третия Рим**, какъвто претендира да бъде нейният руски ориентир“ (ivo.bg/2018/01/24) – с историята на Рим; „**Позитан за бой се стяга**“ (ivo.bg/2018/02/14) – с песента „**Партизан за бой се стяга**“, чрез пароними **Позитан** –

партизан; „Загубени в липсата на памет за собствените си сензации“ (ivo.bg/2018/03/24) – с филма „Изгубени в превода“; **„Край „Дондуков” шум се вдига**“ – с песента „Край Босфора шум с вдига“ (ivo.bg/2018/06/13); **„Може да не е Цицерон** на страната на правото, свободата и народа срещу властника **Цезар**“; **„Дали това няма да се окаже Рубикон** за властта му?“ (ivo.bg/2018/06/13) – с историята на Рим; **„Не знам дали красотата ще спаси света (по Достоевски),** но суетата (на Тръмп) определено може да помогне за преодоляването на една криза“ (ivo.bg/2018/06/26) – с прочутата фраза на Достоевски от романа „Идиот“; **„По(г)лед над русофилско медийно кукувиче гнездо**“ (ivo.bg/2018/06/26) – с романа „Полеет над кукувиче гнездо“ на Кен Киси и филма по него. Включени са метафоричните епитети **русофилско, медийно и асоциативните пароними по(г)лед** (с графично скриване на **г в скоби) – полет; „Отминаваща истерия с козичките по нещо напомня на „Кози фан туте” – „Така правят всички(жени)”**, според **веселата опера на Моцарт**“ (ivo.bg/2018/07/21); **„Казуса с козите – почти като „Кози фан туте”** (ivo.bg/2018/07/21) – пародиен стилистичен синтез, вписващ музикална асоциация, пароними **казус-кози и оними** българска и италианска дума **кози – кози**; **„Някоя прилики между Хенри Тюдор и Бойко, наследника на Тодор**“ (ivo.bg/2018/07/28) – пародийна асоциация с крал Хенри Тюдор, постигната чрез пароними **Тюдор – Тодор**; **„Ролята на Ан Болейн, която прелъстила Хенри, но му обещава консумация на връзката им само при законен брак,** изигра в тази ситуационна трагикомедия Корнелия Нинова. Тя прелъсти Борисов, придърпа го към себе си“ (ivo.bg/2018/07/28) – любовната история на Ан Болейн и Хенри Тюдор се пародира със съвременни политически герои“; **„по-консерва” (по „Бай Ганьо“)** от него.“ (ivo.bg/2018/07/28) – асоциативни пароними **консерва – консерватор**, по книгата „Бай Ганьо“ на А. Константинов; **„На фронта на руската балканска политика, нищо ново**“ (ivo.bg/2018/08/07) – перифраза на романа „На Западния фронт нищо ново“ от Ерих Мария Ремарк;

Реторични въпроси: Ти, читателю, ходиш ли на гости без покана, при това с официално разгласена цел да заздравяш връзките си с домакините, освен ако не ги смяташ за **безгласни букви**, от които нищо не зависи?“ (ivo.bg/2018/07/04) – реторичното обръщение и метафората засилват полемичното послание;

Алегорични картини: „Крепи на върха **върховния „хищник”**, хвален от **хиените на социологията** като **„съвършеното политическо животно”**, защото **надушва какво иска глутницата**. Прави го почти безпогрешно. А когато установи, че е сгрешил, няма проблем да **си прегризе опашката, попаднала в капана** и да поеме в обратната посока ...“ (ivo.bg/2018/05/24) – разгърната алегория на съвременен политически лидер, синтезираща анималистични метафори и сравнения; **„рехавите редици на редките птици сред нашите политици по време на властово гнездене** (щото в опозиция всеки може да **мъти водата и яйцата на своите надежди за власт**).“ (ivo.bg/2018/06/13) – отново алегорично изображение с анималистични метафори; **„А лозето на патриотизма, което Борисов привидно прекопава в конкуренция с навалицата от патриотари, не ще молитва – още по-малко пред кремълския олтар**“ (ivo.bg/2018/06/page/7) – разгърната алегория на лъжепатриотизма, изградена чрез перифраза на пословицата „Лозето не ще молитва“, метафори и асоциативни пароними **патриоти-патриотари**; **„Къде ли ще си снесат яйцата руските кукувици в рамките на тяхната вътрешна миграция под бащински затворените очи на Борисов и компания?**“ (ivo.bg/2018/06/26) – алегоричен израз, изграден чрез верига от метафори; **„Трагедията на обърканото българско стадо е в това, че неговите**

лъжливи овчарчета не само не биват разпознати като преносители на **информационната чума**, но и са възнаграждавани с високи рейтинги“ (ivo.bg/2018/07/19) – алегория на българското общество с анималистична метафора, и перифраза на приказката за лъжливото овчарче.

Пародия епос: „Патриотичните каузи с участието на кози след кравешкия възторг от спасяването на кравата Пенка. **Козата се превърна в патриотична кауза**, както се вижда от **опълчението на патриоти**, бранещи козите на една възрастна жена **като прохода на Шипка от европейските козеубийци**. Този **печален** факт илюстрира ефекта от **чумата, поразила българските медии**“ (ivo.bg/2018/07/19) – пародия анималистичен епос, включващ метафори, нонсенсови образи, литературни асоциации с одата на Вазов „Опъченците на Шипка“

Заглавията (голяма част от тях са включени в изследвания корпус) функционират като стилистичен маркер. Те задават стилистиката на текстовете.

Анализираните стилистични средства показват стилистичното богатство в езика на ерудиран и много продуктивен блогър. Стилът на Иво Инджев е ярко индивидуален, разпознаваем, със силно публицистично въздействие. Негов характерен белег е оригиналният синтез на образи и фигури, чрез който се постига пародийно-изобличителен ефект.

2. Блог на Веселина Седларска

Блогът на Веселина Седларска (<https://www.facebook.com/REDUTA.BG/posts>) предизвиква голям читателски интерес, но липсват изследвания върху особеностите на езика. Асоциациите с публицистичния, философския, културологичния и дори литературния класически дневник са обясними, защото нейните текстове приличат на разкази, притчи, философски приказки с оригинални заглавия, разгърнати сюжети, композиция, герои, убедително защитени тези, позиции, идеи; с уникален стил, диалогизиращ с читателите – метафоричен, алегоричен, реторичен, афористичен, публицистичен и т.н. Изследваните стилистични средства са богати, разнообразни, включени в мощен стилистичен синтез, който трудно може да се разчлени, за да се анализира.

След детайлни наблюдения се достигна да следната възможна класификация:

Метафорични характеристики на популярни личности със сатиричен ефект: „аятолахът на поразяващата комуникация, гросмайсторът на гафовете, ядрено горещият в своите страсти Таско Ерменков... положителният герой на нашата отрицателна действителност“ – натрупване на метафорични определения и пародийното им преобръщане; асоциация (с „Герой на нашето време“ на Лермонтов) в антигезна конструкция (Седларска, В. 24.05.2018); „Арогантността на българските политици, както му се полага, **бе изведена в извънземна орбита** от Ахмед Доган със заявлението, че ако има възможност, би си купил летяща чиния“ (Седларска, В. 27.09.18) – хипербола с морално внушение; „**И витиеватото мислене** на този друг до такава степен не пасват на президент, че **мислите излизат** по-трудно и от засъхналите капки от тубичка с лепило“. (Седларска, В. 06.09.18) – акцентирание чрез комбинация от метафоричен епитет и метафоричен глагол; „От няколко месеца Корнелия Нинова има **нов бутон в оня асансьор, който се придвижва по вертикала на властта. На него пише „българщина“**. Думата вече се превръща в нещо като **нервен тик за червената лидерка**“ (Седларска, В. 06.09.18) – алузия за властта, която включва серия от метафори и сравнения.

Метафори, вдъхновени от социалните медии: „Оцеляване по време на фейсбук. Диагноза: вие имате фейсбук треска. Страдате от електронна охтика. И

все в един момент ще стигнете дотам да изхвърлите опонента си с **електронен шут/клик**“ (Седларска, В. 12.04.18); **„фейсбукарски паун**“ (Седларска, В.12.01.18)

Впечатляващи авторски метафори: „Ден на национален траур – тази лицемерна безсмислица“ (Седларска, В. 26.08.18); **„Ябълките на раздора** са толкова много, **че можем да си сварим мармалад за векове напред**“ (Седларска, В. 17.08.18) **„Демокрацията е паянтова сграда, защото се крепи само на два стълба – медиите и съдебната власт.“** (Седларска В. 02.08.18); **„Тези дни жанрът мелодрама се киска самодоволно.“** (Седларска В. 31.05.18); **„Търсенето е ненаситно, омразата не може да бъде нахранена лесно“** (Седларска В. 22.03.18); **„Демокрация е хубаво име. То е принцесата** някъде там, когато си живял в пролетарския социализъм тук.“ (Седларска В. 22.03.18); **„Диктатурите са еднопосочни улици“.** (Седларска В. 22.02.18); **„... седнаха на коалиционно-опозиционната трапеца“** (Седларска В. 15.02.18); **„Третият пол разказа играта дори на втория лифт“** (Седларска В. 25.01.18); **„Журналистиката е противоположното на политологията, докато не се появи мръсната сводница пропагандата и ги чифтоса“** (Седларска В. 25.01.18);

Разгърнати метафорични картини, в които основната метафора се раздипля в множество частични метафори (епитети, глаголи, субстантивация), на принципа на матрьошката, като се добавя ефектът на алитерацията, асонанса, градацията и хиперболатата: **„Метафората, че се движим стремглаво към някакво дъно,** е устойчива и непрекъснато се развива. Първо чакахме да стигнем до дъното, после известявахме, че сме го стигнали, след това, че се намираме на минус етажите на дъна под дъното, накрая разбрахме, че дъно просто няма. Освен това не потъваме като нещо цяло, а сме се разлетели на отломки, разпадът тези дни се чувства във всичко, което се случва. Една след друга изчезват спасителните мрежи, които могат да ни уловят и да не ни разрешат да пропадаме по-надолу.

С подострени лакти и колчан презрителни реплики, готови за изстрелване при най-малкия повод. Днес ми се стори, че онази най-последна и винаги спасяващия български род **мрежа – на човечността, е раздирана, разкъсвана, разпарчетосвана от самите нас“.** (Седларска, В. 21.09.18) В посочения пример преобладават ориентационни метафори (по Лейкоф, Джонсън:1990).

Стилистичният синтез е продуктивен подход при В. Седларска, защото тя умело градира силата на отделните тропи и фигури.

Апокалиптиката, включваща метафори, засилена хиперболизация, литературни асоциации и парадоксалност: **„В новините и социалните мрежи ври и кипи. Съобщенията са от драматични по-драматични: „Европейският съюз коли козите така, както и турчин не ги е клал, прочистват Странджа от баба Дора, но тя като „Една българка“** взе кола и го размаха в земеделското министерство, фалшиви новини **стоварват орди от мигранти** на летище „Безмер“, палатката на майките на деца с увреждания е все така **населена от настоявания и надежди,** че ще бъдат чути.

За да бъде още по-драматично положението, **фалшива новина вкара баба Дора** с инфаркт в ямболската болница. Ден по-късно друга фалшива новина **погребва** старичката, тя не преживяла това унижение.“ (Седларска, В. 26.07.18)

Стилистика на **абсурда,** която включва персонификация на предмети и деперсонификация на хора, метафори, синтактичен паралелизъм: **„Първо Графитово остана без училище, после без бебета, след това без пощенски код. Накрая махнаха и таблетата... Запуснато, тревясало, пусто място, чиито къщи бързо клякат и бавно падат. Бурените са превзели улиците, клоните влизат през прозорците и се настаня-**

ват в стаите“ (Седларска, В. 14.06.2018). Въздействието е готическо чрез усещането за смърт.

Стилизиран разказ за манипулирани литературни сюжети с предпоставена авторска позиция, цитати и перефрази, олицетворения, метафори, алюзии, иронични парадокси, нерегламентирана употреба на главни букви, защото „главните букви в писането се равняват на кръска в говоренето“, според В. Седларска: „**То и ЗА България да не умре човек!** Ще се опитам да предам кратко сюжета на тази вече по-възрастна от век манипулация.

Поезията и фолклорното съзнание обаче поправят тази грешка. Жив е той, жив е – сред загрижени самодиви в бяла премяна и тъжни песни на жътварки робини. Гениалният Ботев. Освен да загине, за героя е важно след това да е загадъчно жив, да обикаля Балкана, да се явява на нищо неподозиращи селяни, коият му да се мярка между дърветата, сабята му да блесва и да ослепява очите. Крали Марко, Вълчан войвода, цар Иван Шишман, Левски – всички те са заподозрени в живот след смъртта. Хаджи Димитър – също. В последните дни версията се оповестява по-енергично и по-гласовито, повод за това е приближаващата 150-годишнина от боя на Бузлуджа. А слънцето спряно сърдито пече.“ (Седларска, В. 07.06.18)

Пародийно преобръщане на националната символика (травестия): „Нашата българщина е по-устойчива величина. Независимо коя е годината, тя означава все едни и същи неща. **Бъклица и дрян, менче и здравец. Потури, пояс, калпак, фустан, пендари, пафти, риза, нашарена с кръстат бод. Навуша, цървули. Стрелба по посока на тавана. Гайда и тъпан.** Кое е нещото, което обединява всички тези емблеми на българщината? Хорото, разбира се... Но не мога да потисна съмнението си, че хорото е българската будна кома – най-вече сега, когато всичките му други значения са изстинали и е останало единствено като символ на българщината.“ (Седларска, В. 17.08.18)

Притчи

Притча за властта, разказана чрез персонификация, метафори, метонимии:

„Властта е **прелъстителка**, която само **се преструва, че се отдава** на силните. Тя остава най-дълго в обятията на слабите, които искат да изглеждат силни. Колкото **по-дълбоки** са тайните гънки в душата на човека, толкова по-големи са шансовете му пред **прелъстителката**. Колкото по-малко подходящи за изричане на глас са думите, които човек си мисли, докато се гледа в огледалото, толкова по-голяма е **съблазънта да си вземе лице назаем от властта. Гладното его.. може да бъде нахранено само с власт над другия**“ (Седларска, В. 22.02. 2018)

Притча „Знаем ли какво искаме“

Изградена е чрез принципа на символичната метаморфоза на недоволния човек, който се превръща в природните стихии **слънце, облак, вятър, скала** и съдържа типичната за жанра финална поука, но и социално послание.: „**И тогава видял... Видял, че по планинската пътека към него се задава каменар с чук в ръка.**“ (Седларска, В. 19.04.18)

Нонсенсова стилистика като алюзия за социалната реалност: „**Драги юнаци и юници!** Накрая в държавата останахме **двама души**, които знаехме, че „промоция“ в множествено число не се пише „промоций“. България, както знаете, не е държава, а **местопрестъпление**. Нашите хОра и хорА очакват да бъдат увековечени от вас (Седларска, В. 09.08.2018) “.

Посоченият пример показва характерната за В. Седларска диалогичност, използване на абсурден сюжет, параномазия, хиперболизация, онтологически метафори, стилистичното обособяване на главни букви. Тези особености се потвърждават и от следващия цитат, заедно с актуален реторичен въпрос: „От всички телевизии се чува **блеене. Динко дойде ли?** Това бяха основните съставки, от които **беше забъркано** последното народно вълнение“. (Седларска В. 19.07.18)

Нонсенсовата стилистика често се поддържа от **оксиморонна** игра: „**чуждицата народ**“. (Седларска, В. 06.09.18) – изчезването на смисъла на думата я превръща в чуждица; „**невротичното веселие**“ (Седларска В. 17.08.18); „**по-гордо падение**“ (Седларска В. 17.08.18); „**умна глупост**“ (Седларска В. 26.07.18); „Положението на **пациента** България става **все по-критично и все по-стабилно**“. (Седларска В. 26.07.18).

Специално внимание заслужават **реторическите средства** в стила на В. Седларска.

Реторични въпроси: „**Как обаче да повярваш,** че Нинова пази българските деца от страшилището, след като е пожертвала да прати своето дете в държава, в която джандър е обикновена дума за човешки права на различните два пола? **Как да повярваш,** че Нинова сън не я хваща как да не допусне еднополовите бракове в България, като е пратила детето си в държава, в която еднополовите бракове са вече нещо нормално? **Как да ѝ вярваш,** че смисълът и целта на живота ѝ е да върне младите хора в България, като не може (не иска) да върне своя единствен син?“ (Седларска, В. 06.09.18). Реторичните въпроси са зададени чрез анафора, антитезна постройка и провокират вътрешна диалогичност; „Каза ли Бойко Борисов на целия свят от **най-високата трибуна**, че сме Народна република България или не каза?“ (Седларска, В. 27.09.2018). Метафората („най-високата трибуна“ вместо ООН) и антитезата водят до стилистично снижаване; „Държава? Няма нужда“ (Седларска, В. 08.03.18) – кратък реторичен въпрос и литота, със силно изобличително послание.

Реторичен въпрос и реторично възклицание, което рязко прекъсва текста: „Откъде идва у нас това безжалостно към близките на жертвите **втрещване в смъртта** и това пълно безразличие към опазването на живота? Държавата, чиято работа е да опазва живота, обявява ден на национален траур, за да ни **официализира** скръбта. **Стига! Скръбим** от вчера, **скръбим** днес“. (Седларска, В. 26.08.18) – емоцията се подкрепя от метафори и синтактичен паралелизъм;

Асоциациите, най-често литературни, са постоянен стилистичен белег в текстовете на В. Седларска: „Това са **мунчовците** на този сезон, които правят критичността видима.“ (Седларска, В. 26.07.18) – с героя на И. Вазов Мунчо от романа „Под игото“. Изведена е в антономазия на базата на антитезата лудост-смелост; „**Параграф 22,** изход няма!“ (Седларска, В. 28.06.2018) – с романа „Параграф 22“ на Джоузеф Хелър (и едноименния филм), чрез идеята за абсурдната реалност; „Какво обаче е джандърът в кошмарите на хора, които чува тази дума за първи път покрай Истанбулската конвенция? Това е чудовище с неустановен пол, ни жена, ни мъж, а може би и двете, или пък нещо трето, което е насила съшито като **чудовището на Франкенщайн** от частите на нещо“. (Седларска, В. 01.02.18) – с романа „Франкенщайн“ на Мери Шели (и многобройните филми по него), за да се обясни ужаса от манипулираното понятие джандър; „Това огнище не успя да прерасне в „**пожара на бунта гори**“ (Седларска, В. 19.07.18) – със стихотворението „Когато над Дунав се мръкне“ на Христо Кърпачев, превърнато в популярна партизанска песен, пародия на манипулираните обществени протести; „**Клета, клета конвенция**“ (Седларска, В. 25.01.18) – асоциация с репликата на Вазов „Клети, клети Македонски“ от повестта

„Немили-недраги“, чрез авторска перифраза за спекулациите с Истанбулската конвенция; „Творим картинки с „небето като от коприна“ (Седларска, В. 04.01.18) – цитат от стихотворението „Родина“ от Младен Исаев, за пародийен коментар във връзка със статията на вестник Гардиан „Облаци от корупция са надвиснали над България, докато поема председателството на ЕС“; „Неведоми са пътищата на психиката“ (Седларска, В. 22.03.18) – перифраза на известния израз „Неведоми са пътищата божии“, за да се пародират политическите увреждания; „Козият диалог“ (Седларска, В. 19.07.18) – пародийна асоциация с разказа „Козият рог“ на Н. Хайтов и изключителния филм по него на М. Андонов, във връзка с казуса за болните кози; „Еничари ходят, мамо, от село на село“ (Седларска, В. 01.02.18) – с едноименната народна песен, с цел метафорично-комично (но и драматично) определение на ветеринарите, вземащи козите на хората.

По-рядко се използват самостоятелно следните стилистични средства:

Сравнение: „При диктаторите е като при динозаврите, чакат се съдействащи климатични (възрастови) промени“ (Седларска, В. 22.02.18) – анималистично сравнение със снижаваща функция; „Новината трябва да е като водата – без вкус, без мирис и без цвят“ (Седларска, В. 18.01.18) – сравнение с природен феномен, подсилено чрез трикратно повторение, за да се акцентира върху обективността на новините;

Един от най-интересните проблеми в изследването е стилистиката на заглавията. Заглавието е стилистичен маркер, то събира основните стилистични значения на текста и характерните особености на индивидуалния стил:

Метафоричност: „Демокрацията мина и замина“ (Седларска, В. 02.08.18) – метафорични глаголи в съчетание с етимологична фигура; „Козият диалог“ (Седларска, В. 19.07.18) – метафоричен епитет и нонсенс; „Да нахраним омразата!“ (Седларска, В. 22.03.2018) – метафоричен глагол; „Лице на заем“ (Седларска, В.22.02.18) – метафора на подмяната, маска;

Парономазия: „Лафове и гафове“ (Седларска, В. 27.09.18); „България на три пердета“ (Седларска, В. 12.01.18) – пародийна асоциация с „България на три морета“ **Нонсенс:** „Нинова се обърка, че е Левски“ (Седларска, В. 06.09.18) – чрез контекстуална несъвместимост; „Дъното отдолу“ (Седларска, В. 31.05.18) – чрез семантична несъвместимост; „Внезапно и задружно оглуяхме“ (Седларска, В. 01.02.18) – нонсенс чрез хиперболизация;

Реторични въпроси: „Ще ни спасят ли оградите?“ (Седларска, В. 12.07.18); „Кой ще плати на Лили Маринкова?“ (Седларска, В. 05. 07.18); „Как умира село?“ (Седларска, В. 14.06.18); „Знаем ли какво искаме?“ (Седларска, В. 19.04.18); „Малко ли са 10000 години?“ (Седларска, В. 29.03.18). В своята активност реторическите въпроси постигат винаги ироничен и сатиричен ефект.

Заглавията функционират като микромодел на стила на В. Седларска. Според анализа, той е оригинален, актуално комуникативен, въздействащ чрез уникалния стилистичен синтез на средства от различни стилове: публицистичен, художествен, реторичен, философско-афористичен, иронично-сатиричен.

3. Блог на Любен Дилов – син

Блогът на Любен Дилов – син демонстрира друг стилистичен почерк, който не е детайлно изследван досега. Той е уникален с пародийната си стилистика като синтез от оригинални стилистични средства. Тяхното идентифициране, анализиране и групиране изисква задълбочен изследователски подход.

Стихотворения пародии

Стихотворението „Петък вечер в Пиано Бар Силикон“ е лесно разпознаваема пародия на известното стихотворение на Недялко Йорданов „Младостта си отива“ (1976 г.)

Петък вечер в Пиано Бар Силикон

Петък вечер навлякла
като изтъркан рефрен,
ето, тя си отива,
не съвсем, не съвсем...
Как да я спра,
с този мозък сварен,
с краката оловни,
с езикът втечен?!
Ето тя си отива...
Не съвсем. Не съвсем! (dilov.info/ 20.01.2018)

Младостта си отива...

Не съвсем.
Не съвсем (Н. Йорданов)

Пародийното преобръщане (травестия) се осъществява чрез метафорични заместители на младостта и на опиянението от нея: заглавието метафора „Пиано Бар Силикон“; метафорични епитети в градация: „мозък **сварен**“, „краката **оловни**“, „езикът **втечен**“; метафоричен глагол в съчетание със сравнение: „Петък вечер навлякла **като изтъркан рефрен**“

Пародии на приказки

„А и принципите на приказния живот са прости: **Ако Пепеляшка не изчезне в 12 през нощта, принцът ще изчезне в 7 сутринта.**“ (dilov.info/ 27.01.2018) – пародийна асоциация с приказката „Пепеляшка“ чрез използване на антитезна конструкция.

„Новите единайсет плюс една **Пепеляшки, реколта 2018**, вече мерят рокли за големия бал на 7 септември. 11+1 момичета... **тръгват ...към мечтите си, захвърлили дрехи и предразсъдъци.** И тях, и нас ни очаква едно **страхотно** лято, което ще приключим с **вихрен** купон по избора на Playmate of the Year 2018, точно на 7 септември в Bedroom Beach Club в Слънчев бряг.“ (dilov.info/ 22.07.2018) – отново чрез асоциация с приказката „Пепеляшка“ се пародира лайфстайл събитието Playmate of the Year. Колективният образ на дванайсетте кандидатки се иронизира чрез съчетаване на следните елементи: антономазия („**Пепеляшки**“), структурни метафори – „**Пепеляшки, реколта 2018**“; ориентационни метафори – „**тръгват ...към мечтите си, захвърлили предразсъдъци**“. Времето на събитието също се пародира чрез имитация на тотален интерес към него, включваща хиперболизирани метафорични епитети: „**страхотно** лято“, „**вихрен** купон“.

Травестия на литературни герои**ИзСЕЗването на добрия войник Швейк**

„Ето поуките от един разговор, който започна по **Швейковски** с „ЧЕЗ, каза Дилов, колкото да **завърже** разговор“: **ЧЕЗ е куче-касичката** на цялата съвременна чешка политическа класа. Едно **грандиозно РМД, което храни** и власт, и опозиция.“

(dilov.info/3.03.2018) – асоциацията с литературния герой Швейк от романа „Приключенията на добрия войник Швейк през Световната война“ на Ярослав Хашек цели пародия на чешката електрическа компания ЧЕЗ. В заглавието на текста абривиатурата ЧЕЗ се вражда сигнално на латиница (**CEZ**), а след това се назовава с метафори: „**куче касичка**“, „**грандиозно РМД, което храни** и власт, и опозиция“

Заратустра. „Попадайки сред чудовища, за пръв път се почувствах човек...“ (dilov.info/26.03.2018) – асоциация с философската поема „Тъй рече Заратустра“ на немския философ Фридрих Ницше, като се пародира неговата идея за Свръхчовека чрез оксиморонна конструкция.

Травестия на исторически личности: „Фройд и Юнг на баня“ (dilov.info/1.02.2018) – пародийното преобръщане на психоанализата на Фройд и на аналитичната психология на Юнг, с цел сексуални намеци за Истанбулската конвенция, остро дискутирана в българското общество.

Травестия на политически документи, събития, институции: „Ако напускате зоната си на комфорт, убедете се, че ключът не е останал отвътре! И още наблюдения: в мъжката баня старателно се избягват разговори за **Истанбулската конвенция**.“ (dilov.info/1.02.2018) – снижена алюзия за сексуални спекулации със съдържанието на Истанбулската конвенция, неприемлива за голяма част от българите, като се вражда семантиката на вица; „**Той и То. Странно нещо** е лингвистиката: левът е в мъжки род, стотинката в женски, а еврото... в среден. Това само на толерантност ли се дължи? А леглото, което наричат „персон и половина“? Предполага се, че в него лежи само една персона, а другото е неговата половинка, която очевидно не притежава изцяло качеството личност.“ (dilov.info/19.02.2018) – разгърната пародия на джендър философията, която се осъществява чрез комично заиграване на понятията от психоанализата на Фройд („Той и То.“ вместо Аз и То) и лингвистичната класификация на родовете, както и на семантиката на същ. име **легло „персон и половина“**, намекваща за сексуалното противопоставяне мъж-жена и за мнимата толерантност. Ироничната метафора „**Странно нещо** е лингвистиката“ насочва подтекстово посланието към алогични за автора значения на понятието джендър; „**В разгара** на лятото да ви припомня, че **човек за полет е роден**. Една идея към екоминистерството: ако обявите **парламента за дюна, или поне за защитена територия, можете да забраните свободното къмпингуване през лятото там!** Имате основание да го направите – мястото е обитавано от **постоянно застрашени редки видове**, а мисловната дейност вътре е сравнима с **пясъчната ерозия**.“ (dilov.info/27.07.2018) – изграден е сатиричен образ на парламента в контекста на екологията чрез пародийно преобръщане на конвенционални метафори (клишета): „**защитена територия**“, „**свободно къмпингуване**“, „**застрашени редки видове**“; на поетични клишета: „**в разгара** на лятото“, „**човек за полет е роден**“ и употребата им в иронични сравнения;

Пародийни литературни асоциации: „Като заваляха чадъри, та цяла неделя...“ (dilov.info/5.10.2018); – с началото на разказа „На браздата“ от Елин Пелин („**Като заваляха дъжд, та цяла неделя!**“) Пародийното заместване на „заваляха дъжд“ с метафората „заваляха **чадъри**“ постига ефекта на силно социално разобличение на властта, осигуряваща защита на престъпници.

Пародийни исторически асоциации: „Изтича една **вълнуваща седмица** във всяко отношение. Седмица, през която отбелязахме 1207 години, откак Никифор Първи Геник си **загуби главата** по красотите на Върбишкия проход.“ (dilov.info/27.07.2018) – с историческата победа на хан Крум срещу Никифор Първи Геник през 811 г. и с историята за главата на византийския император, от която е изработена сребърна чаша.

Смъртта на Никифор се метафоризира неочаквано спрямо красотата на българската природа: „си загуби главата по красотите на Върбишкия проход“.

Пародийни перифрази: „Противно на поговорката за дрехите и ума, на този свят ни посрещат без дрехи, а ни изпращат без ум.“ (dilov.info/ 22.07.2018) – семантично и синтактично преобръщане на познатата поговорка чрез симетрична замяна на предлозите **по** и **без**, за да се постигне ефекта на социално минимизиране.

Нонсенсовата стилистика поддържа пародийното начало и внушава абсурда на събитията: „Пазарните принципи са навсякъде! Ако ви **огорчи скъп** човек, не се колебайте: **продавайте, докато е скъп!**“ (dilov.info/27.01.2018); – заиграването с пазарните принципи е метафорична игра с човешките стойности в противоположните значения на епитета **скъп** човек; „За Америка не знам, но да се въоръжат българските учители е една отлична идея. Авторитетът им рязко **ще се вдигне, без да им вдигат** заплатите.“ (dilov.info/27.02.2018) – нонсенсов коментар за ниското заплащане на учителите, изграден чрез антитеза на метафорични глаголи.

Оксиморони: „**Страхувайте се по-смело!**“ (dilov.info/27.09.2018) – изгражда се на афористичен принцип, като „Бързай бавно“; „**допустимите жертви**“ си струват – постигнат е двоен оксиморонен ефект от съчетаването на взаимно изключващи се думи: „**допустими жертви**“ и „**допустими жертви си струват**“. (dilov.info/27.02.2018);

Гротески: „Всеки е понесъл самотата си като пъстър плик от супермаркет. С половинка кренвирши вътре, шише мътно олио и още **по-мътни** спомени от абитуриентския бал. **Блага** вест отникъде не се задава. Четвъртият конник на Апокалипсиса е конникът на **самосъжалението!** А, не трябва ли Благовещение да е и световен ден на тестовите за бременност?“ (dilov.info/ 25.03.2018) – гротесковото изображение включва деформации на библейска образност, свързана с Благовещение; метафори – „всеки е понесъл самотата си“, „**по-мътни** спомени“, „конникът на **самосъжалението**“; сравнение – „**като пъстър плик от супермаркет**“; библейски символи – „блага вест“; парадоксално снижаване на библейския смисъл на празника. Гротесковият ефект е резултат от пресичането на два стилистични пласта – на делничното, прозаичното и на празничното, провокирано от реалността;

„И утре, когато няма ток, къде и как ще мога да прочета **горестните ви** постинги за солидарност със санкциите срещу Русия.

От 28 години слушаме **горещи** съвети да намалим **енергийната** си зависимост от Русия ... часове след отравянето на Скрипал, Русия е посочена като организатор и извършител и следва **залп от дипломатически действия**.“ (dilov.info/ 31.03.2018) – гротесковата картина се изгражда чрез метафорични епитети: „**горестните ви** постинги“, „**горещи** съвети“, „**енергийната** си зависимост“ и чрез хиперболата „**залп от дипломатически действия**“;

„Преди 28 години на този ден се появи Ку-ку. **Дунапрененото дете на българската демокрация**. Три дни по-късно в Москва отвори първият МакДоналдс и пред **дунапрененото хлебче на американската демокрация** се изви **опашка**, по-голяма от тази пред мавзолея на Ленин.“ (dilov.info/ 28.01.2018) – гротеската достига до социална сатира. Метафората „**дунапрененото дете на българската демокрация**“ има минимизиращ, снижаващ смисъл и разобличава имитиращата, неистинска същност на българската демокрация. Чрез повторение се градира втората сходна метафора „**дунапрененото хлебче на американската демокрация**“, пародираща комерсиалния, потребителски характер на американската демокрация. В този контекст се включват и парадоксални елементи – метафора, преминаваща в сравнение: „се изви **опашка**, по-голяма от тази пред мавзолея на Ленин.“

Разгърнати метафорични картини:

„Убийството на един човек е трагедия. Убийството на сто – ужас. Убийството на сто хиляди – статистика, убийството на един милион – езиков спор. Днес е денят на големият езиков спор – дали изстребването и прогонването на милион и половина арменци през 1915 години трябва да се нарича геноцид или не. Един от **най-срамните** езикови спорове, достоен за **великия езиковед Сталин**“ (dilov.info/24.04.2018) – силното експресивно въздействие се постига чрез стилово синтез: синтактичен паралелизъм, структурни метафори в градация до постигане на нонсенсов ефект – „убийството на един милион – **езиков спор**“, „**най-срамните** езикови спорове, достоен за **великия езиковед Сталин**“ (dilov.info/24.04.2018);

„В **медийната** просъница, в която живеем... Улисани в **дребните си политически** залъгалки, оставаме често втрещени в **дървото, без да виждаме гората**. Съвсем точно важи това наблюдение за истерията около заразените животни в Странджа, **яхната** от почти всички политически субекти.“ (dilov.info/ 27.07.2018) – поредица от метафорични епитети: „**медийната** просъница“, „**дребните си политически** залъгалки“, „истерия... **яхната** от почти всички политически субекти.“; авторска употреба на фразеологизъм – „оставаме често втрещени в **дървото, без да виждаме гората**“;

„Тогава **не бяха узрели** още за **смели артистични** решения, коалиционните партньори на ГЕРБ са **извор** на постоянно веселие и **дъвки** за народа.“ (dilov.info/ 27.07.2018) – пародийно изображение, включващо метафорични епитети: „**смели артистични** решения“, метафоричен глагол – „**не бяха узрели**“, структурни метафори с карнавален ефект – „коалиционните партньори на ГЕРБ са **извор** на постоянно веселие и **дъвки** за народа“;

„Есенните минути са **пчели**. **Отнасят последния мед на лятото...** А както казва за пчелите, роденият днес преди 92 години Роош: „може и да ме забележат, може и да не ме забележат... С пчелите никога не се знае!“ (dilov.info/ 14.10.2018) – метафоричното двусмислие се възприема като алюзия за корумпираното общество. Привидните поетизми – „Есенните минути са **пчели**. **Отнасят последния мед на лятото**“, както и думите – антитези на любимия приказан герой Роош (сигнално обозначен на латиница) – „може и да ме забележат, може и да не ме забележат... С пчелите никога не се знае!“ са силно иронични и саркастични.;

Авторски метафори, вдъхновени от социалните меди: „**фейсбук** веселби и остроумия“ (dilov.info/ 27.07.2018); „**горестните ви** постинги“ (dilov.info/ 31.03.2018);

Антитези: „Независимо как ще изглеждате **като холивудска звезда**, дайте си сметка за следното: **задава се Свети Валентин, а вие сте сами. Задава се лятото, а вие сте дебели. Задава се поредната световна икономическа криза, а вие сте бедни...**“ (dilov.info/06.02.2018) – синтактичен паралелизъм на антитезни конструкции в силно социално послание. То започва с ироничното сравнение „**като холивудска звезда**“, насочено вероятно към потребители на Фейсбук, провиждащи се във виртуални образи, но иронията градира в сарказъм; „През годините Столична голяма община (СГО) е **имала периоди на имане, имала е и на нямане**. Имала е **добри**, имала е и **лоши** години. **Но има едно нещо, което никога не е имала: Достойнство.**“ (dilov.info/ 22.10.2018) – отново авторът използва антитези в градация, изградени чрез синтактичен паралелизъм. Използват се метафорични епитети – „Имала е **добри**, имала е и **лоши** години“, а институцията Столична голяма община е персонифицирана: „**Но има едно нещо, което никога не е имала: Достойнство.**“ (dilov.info/

Парадоксални картини, изградени чрез апокалиптични метафори, символи и перифрази:

В страната на Левски трябва да се говори за въже

Всяка година **бесим** дякона Васил Иванов Кунчев... дължим го на достойния ловчански свещеник Кръстьо, който беше натоварен с цялата ни колективна историческа вина...

На 19 февруари **трябва да чествуваме предателството**. Без предатели няма герои. За **слънчасали от светлината** на Коминтерна българи, които бяха готови да разменят 1300 години история за първите 2 стиха на „Интернационала“...

Нашите думи са увиснали... От Ботев насам друг не ги е казвал. А дори и думите на Ботев са объркани по странен и многозначителен начин. В оригинала на стихотворението е „...и твой един син, Българийо, виси на него.“ Следва нов ред: „Със страшна сила гарванът грачи грозно зловещо.“ Но българската колективна памет **държи** не гарванът да грачи, а Левски да виси **със страшна сила**.

Въпросът **виси** също със **страшна сила**. Колкото повече знаем, толкова повече няма да се страхуваме в **къщата на обесения** да говорим за въже“. (dilov.info/ 19.02.2018)

Вероятно това е най-парадоксалният текст в блога на Любен Дилов-син по отношение на стилистиката, провокираща прочита на проблематиката. Всяко стилистично средство има парадоксален смисъл. В заглавието „В страната на Левски трябва да се говори за въже“ името България е заместено от перифразата „**страната на Левски**“ с призив да се говори за **въже** (символ на смъртта на Левски) – симетрично във финала името България е перифразирано като „**къщата на обесения**“ с призив да „говорим за **въже**“.

Тези образи се изграждат стилистично по-нататък. „Всяка година **бесим** дякона Васил Иванов Кунчев“ – метафоричният глагол изразява повторемостта на колективната историческа вина, свързана с предателството. В този смисъл се използва и оксиморонът „**трябва да чествуваме предателството**“, свързан с метафоричния образ на съвременните предатели – „**слънчасали от светлината** на Коминтерна българи“.

Стилистични варианти на символа „**въже**“ са метафорите „Нашите думи **са увиснали**“, „Въпросът **виси** също **със страшна сила**“, „Но българската колективна памет **държи** не гарванът да грачи, а Левски да виси **със страшна сила**. които всъщност са перифрази на Ботевите стихове „...и твой един син, Българийо, виси на него със страшна сила“.

Представеният анализ систематизира стилистичните средства, използвани от Любен Дилов-син, в доминиращо пародийна стилистика. Нейните елементи са разнообразни и вариативни: пародии на стихотворения и приказки, травестии на литературни герои, исторически личности, политически събития; пародийни литературни и исторически асоциации; пародийни перифрази и метафори, nonsensова и гротескова стилистика, трагическа парадоксалност.

В тази система влизат и заглавията, които винаги са стилистичен маркер: „Петък вечер в Пиано Бар Силикон“, „ИзСЕЗването на добрия войник Швейк“, „В страната на Левски трябва да се говори за въже“, „Фройд и Юнг на баня“, „Той и То“, „Да се въоръжат българските учители“, „Новите единайсет плюс една“, „Цивилизацията е крехко нещо“ и др. Те проявяват оригиналния стил на Любен Дилов – син, творчески съчетаващ неочаквани стилистични подходи.

Продуктивният съпоставителен анализ откроява стилистичната близост между блогърите Иво Инджев, Веселина Седларска и Любен Дилов-син, както и индивидуалните различия между тях. Иво Инджев и Веселина Седларска използват сходни стилистични средства, но ги синтезират специфично, с различен акцент върху значи-

мостта им. В стила на Иво Инджев доминира метафориката, засилената асоциативност, алегоричност, пародийност. При същите характеристики в стила на В.Седларска се проявява повествователност, реторичност, нонсенсов, притчов и афористичен ефект.

Стилът на Любен Дилов – син е по-самобитен и провокативен, търсец предизвикателства в пародийната и сатирична изобразителност.

Индивидуалните стилове на Иво Инджев, Веселина Седларска и Любен Дилов-син са ярко разпознаваеми и въздействащи в социалните медии. Активното им присъствие в блогосферата утвърждава паралелни стилистични модели и тенденции в онлайн комуникацията.

Литература:

1. Антова, Д. Реторични и стилистични особености в заглавията на публикациите в блоговете на Иво Инджев и Иван Бедров. В: Реторика и комуникации, <http://rhetoric.bg>, последно посетен на 16.IV.2019. 9 юни, 2009. Литературен клуб, 5 ноември, 2010. <http://www.litclub.com/library/kritika/bozhankova/prisustvia.htm>, последно посетен на 16.IV.2019.
3. Бонджолова, В. (Не)съществуващите думи: окасионалното словотворчество. В.Т., 2007.
4. Бонджолова, В. (Не)съществуващите думи: Окасионализмите в медийния текст. В.Т., 2009.
5. Борисова, Е. Жанрове в медиите. Ш., 2007.
6. Бояджиев, Т. Българска лексикология. С., 2002.
7. Вълчанов, И. Професионални компетенции и умения в онлайн журналистиката. В: Медии и обществени комуникации, бр.14, 2012.
8. Вътгов, В. Лексикология на българския език. В.Т., 1998.
9. Дилов, Л. Блог. <https://dilov.info/blog/> януари-септември 2018
10. Замбова, А. Манипулативни езикови стратегии в печата. С., 2000.
11. Инджев, И. Блог. <http://ivo.bg/>, януари-септември 2018
12. Инджев, И. 40 милиона посещения в ivo.bg. // ivo.bg, 15.09.2018
13. Лакофф, Дж., М. Джонсон. Метафоры, которыми мы живем. Теория метафоры. М., 1990.
14. Мавродиева, И (а). Българската блогосфера. В: Медии и обществени комуникации, бр. 8, 2011, <http://media-journal.info/?p=item&aid=133>, последно посетен на 16.IV.2019;
15. Мавродиева, И (б). Блогове, журналисти блогъри и блогосфери. В: Newmedia21.eu. Медиите на 21 век. Онлайн издание за изследвания, анализи, критика, 2011.
16. Ничева, К., С. Спасова – Михайлова, К. Чолакова. Фразеологичен речник на българския език, т. I – II, С., 1974-75.
17. Попова, М. Журналистическите блогове в България – онлайн свобода или професионална отговорност. В: Newmedia21.eu. Медиите на 21 век. Онлайн издание за изследвания, анализи, критика, 2016.
18. Проданов, Хр. Дигиталната политика. В.Т., 2012.
19. Седларска, В. Блог. <https://www.facebook.com/REDUTA.BG/posts/>, януари-септември 2018
20. Станева, Хр. Стилистика на българския книжовен език. В.Т., 2001.
21. Филипов, Т. Из делниците на един луд <https://www.facebook.com/REDUTA.BG/>, януари-септември 2018.
22. Ценкова, А. Использование фразеологизмов в языке современной российской прессы. В: Проблемы на социолингвистиката. С., том 4, 1995.
23. Цонева, Л. Езикова игра в съвременната публицистика. В.Т., 2002.